

«WATCHING PORN DOESN'T MAKE ME A

SL*T»

EEN KWALITATIEF ONDERZOEK OP BASIS VAN FOCUSGROEPEN OVER DE CONSUMPTIE VAN
PORNOGRAFISCHE CONTENT EN SLUTSHAMING BIJ JONGVOLWASSEN VROUWEN.

Wetenschappelijke verhandeling
Word count: 18077

Louisa Azdad
Stamnummer: 01910122

Promotor: (Prof.) dr. Frederik Dhaenens
Commissaris: Salma Mediavilla Aboulaoula

Masterproef voorgelegd voor het behalen van toegang tot de masteropleiding in
Communicatiewetenschappen – afstudeerrichting Film- en Televisiestudies
Academiejaar: 2020-2021

“Ik ben niet bang om gejudged te worden. Eerder om op een onnodige manier geseksualiseerd te worden. Dat vind ik nog erger, dan worden we meer tot object gemaakt. Het iets normaal... Jongens doen het, meisjes doen het. Het is niet omdat meisjes het doen, dat het opeens fucking geil is” - Irene

I. Dankwoord

Ik wil graag alle moedige vrouwen die meewerkten aan mijn onderzoek bedanken. Jullie deelname aan de focusgroepen en jullie open- en eerlijkheid heeft geleid tot interessante inzichten die een grote meerwaarde bieden aan deze masterproef. Alsook wil ik een moment nemen om mijn familie en vrienden te bedanken voor hun geduld, liefde en eindeloze steun. Om te eindigen wil ik graag mijn promotor, professor Frederik Dhaenens bedanken voor zijn tijd, vlotte communicatie en duidelijke antwoorden. Zonder jullie was het voeren van mijn onderzoek nooit mogelijk geweest.

II. Abstract

Aangezien steeds meer vrouwen pornografie consumeren, is het belangrijk om het taboe rond dit thema te doorbreken (Neville, 2015). Een mogelijke reden dat dit taboe in de hand werkt, is de manier waarop pornoactrices benaderd worden op klassieke pornografische websites. De vrouwen die voorkomen in dit soort content worden vaak onderdanig voorgesteld en onethisch behandeld. Seksueel actieve vrouwen worden hier voorgesteld als 'slet', afwijkend van de sociale norm en minderwaardig. Deze voorstelling lijkt een invloed te hebben op de benadering van jongvolwassen vrouwen in hun dagelijks leven.

Uit reactie op deze vrouwonvriendelijke content die vaak te vinden is op klassieke pornografische websites ontstond porna. We zien hoe pornosites meer proberen in te spelen op vrouwelijke verlangens of de *female gaze*, de vrouwelijke equivalent van Mulvey's (1989) *male gaze*. Het genre porna kan een oplossing bieden voor veel vrouwen maar kan ook bijdragen tot de stereotypering en stigmatisering van de vrouwelijke seksualiteit (Sonnet, 1999).

Er is ondertussen al meermaals onderzoek verricht naar vrouwonvriendelijke content op pornografische websites. Naar de pornografieconsumptie van jongvolwassen vrouwen daarentegen is nog weinig onderzoek gedaan. In deze scriptie wordt er gefocust op het verband tussen de vrouwonvriendelijkheid op pornografische websites en het taboe omtrent de vrouwelijke seksualiteit. Er wordt een link gelegd met het gegeven *slutshaming* op *mainstream* pornografische websites en de invloed hiervan op het dagelijks leven van jongvolwassen vrouwen. In dit onderzoek wordt ook gepeild in welke mate porna een oplossing biedt om dit taboe te doorbreken. Over het algemeen zien we binnen dit genre meer ethische content verschijnen. Speelt porna meer in op de verlangens van vrouwen of is er sprake van te veel stereotypering?

Inhoudsopgave

I.	DANKWOORD	3
II.	ABSTRACT	4
1.	INTRODUCTIE	7
2.	LITERATUURSTUDIE	9
2.1.	HET ONTSTAAN VAN PORNOGRAFIE	9
2.2.	REACTIES UIT FEMINISTISCHE BEWEGINGEN OP PORNOGRAFIE	9
2.2.1.	<i>De verschillende feministische stromingen</i>	9
2.2.2.	<i>De feministische seksrevoltes</i>	11
2.2.3.	<i>Voorbeelden van feministische reacties op pornografie en de patriarchale seksualiteit</i> 11	
2.3.	SLUTSHAMING	12
2.3.1.	<i>Een brede waaier aan definities</i>	12
2.3.2.	<i>Slutshaming op pornografische websites</i>	13
2.3.3.	<i>Ontstaan van de term ‘slet’</i>	13
2.3.4.	<i>Een inferieure positie van vrouwen in mainstream pornografie</i>	14
2.3.5.	<i>Slutshaming bij mannen</i>	15
2.4.	OBJECTIFICATIE VAN HET VROUWELIJK LICHAAM	16
2.4.1.	<i>De male gaze</i>	16
2.4.2.	<i>De female gaze</i>	16
2.4.3.	<i>Het gevaar in de objectificatie van vrouwen</i>	17
2.5.	PORNA, PORNOGRAFISCH MATERIAAL OP MAAT VAN VROUWEN	18
2.5.1.	<i>Het ontstaan van porna</i>	18
2.5.2.	<i>Candida Royalle als boegbeeld</i>	19
2.5.3.	<i>Hedendaagse voorbeelden van porna</i>	20
2.6.	VERSCHILLEN EN GELIJKENISSEN TUSSEN PORNO EN PORNA	21
2.6.1.	<i>Kenmerken en stereotypes in porna</i>	21
2.6.2.	<i>Kenmerken en stereotypes in porno</i>	23
2.7.	CONCLUSIE.....	23
3.	ONDERZOEKSDESIGN	25
3.1.	DESIGN.....	25
3.2.	METHODE FOCUSGROEPEN	26
3.3.	PARTICIPANTEN	26
3.4.	MATERIAAL	27
3.5.	PROCEDURE	27
3.6.	ANALYSE.....	28
3.7.	ONDERZOEKSETHIEK	28
4.	RESULTATEN	30
4.1.	PORNO VS. PORNA	30
4.1.1.	<i>Onderscheid tussen porno en porna</i>	30
4.1.2.	<i>Stereotypes op pornosites</i>	33
4.1.3.	<i>Stereotypes op pornosites</i>	34

4.1.4.	<i>Vrouwonvriendelijkheid als rode draad op mainstream pornografische websites</i>	37
4.1.5.	<i>Het nabootsen van pornografische content om de verlangens van mannelijke partners in te vullen</i>	40
4.2.	PORNOGRAFISCHE CONTENT OP MAAT VAN ELKE CONSUMENT.....	42
4.2.1.	<i>De populariteit van lesbische pornografische content</i>	42
4.2.2.	<i>De zoektocht naar gepaste content en het belang van identificatie</i>	44
4.2.3.	<i>Het bespreken van seksuele verlangens met naasten</i>	47
4.3.	SLUTSHAMING	49
4.3.1.	<i>Het taboe rond pornografie consumeren als vrouw</i>	49
4.3.2.	<i>Slutshaming op pornografische websites</i>	51
4.3.3.	<i>Jongvolwassen vrouwen als slachtoffer van slutshaming</i>	53
5.	CONCLUSIE EN DISCUSSIE	57
6.	IMPLICATIES EN AANBEVELINGEN VOOR VERDER ONDERZOEK	60
7.	KRITISCHE METAREFLECTIE	61
8.	BRONNENLIJST	63
9.	APPENDICES	76
9.1.	UITNODIGING	76
9.2.	INFORMED CONSENT	77
9.3.	DROP-OFF.....	79
9.4.	VIDEOFRAGMENTEN	80
9.5.	VRAGENLIJST FOCUSGROEP	81
9.5.1.	<i>Porno vs. porna</i>	81
9.5.2.	<i>Slutshaming</i>	82

1. Introductie

Er wordt steeds benadrukt om na te denken over het welzijn van vrouwen en in overweging te nemen of het wel acceptabel is om porno te bekijken als vrouw (Smith, 2019). Vrouwelijke adolescenten groeien op in een patriarchale samenleving waar ze eerder worden gezien in plaats van gehoord (Tolman, 2002). Er wordt vaak verwezen naar de pornificatie en seksualisatie van onze maatschappij. Het gaat hier om de manier waarop de Westerse massamedia omspringt en refereert naar pornografie. Dit gebeurt vaak op een manier waardoor mensen, vaak jonge vrouwen worden omgetoverd in seksuele objecten zonder hun toestemming hiervoor te geven (Boyle, 2010). Gezien de populariteit van pornografie is het cruciaal om rekening te houden met de invloed hiervan op seksueel plezier bij vrouwen (Hambleton, 2015).

Uit kwalitatief onderzoek blijkt dat het delen van seksuele verlangens onder de jeugd een gendergerelateerd fenomeen is. Jonge mannen kunnen net op deze manier sociaal kapitaal en waarde verweven. Terwijl er bij vrouwen veel meer risico gepaard gaat bij het openlijk delen van hun seksuele ervaringen. Dit kan makkelijk uitdraaien in *slutshaming* en het onterecht verliezen van sociaal kapitaal. (Albury et al. 2013; Bond 2010; Coy et al. 2013; Harris et al. 2013; Phippen 2012). Er wordt hier verwezen naar het bekritisieren van vrouwen die open zijn over hun seksuele beleving. Er heerst een sociale norm dat mannen hun seksuele verlangens openlijk kunnen verkondigen maar wanneer vrouwen dit doen, ontstaat er controversie (Sinclair, 2018).

Een term die hiermee gepaard gaat en we in de 20ste en 21ste eeuw steeds vaker zien opduiken is 'slet'. Dit westerse begrip wordt voornamelijk gebruikt als exclusie, meestal voor jongere vrouwen door hun naasten. Voor jongvolwassen vrouwen zorgt de term ervoor dat de vrouwelijke seksualiteit een negatieve connotatie krijgt. Op die manier heeft het woord 'slet' zelfs een invloed op het gedrag en de sociale positie van vrouwelijke adolescenten (Bamberg, 2004; Canaan, 1986; Lees, 1986, 1993; Tanenbaum, 2000; White, 2002). Uit reactie op porno, waar de vrouwelijke seksualiteit vaak als negatief en minder waardevol wordt voorgesteld, ontstond porna.

Het wordt gepromoot als een alternatief op de pornografische content voor mannen (Ciclitira, 2004). Porna of feministische porno is content die geschreven of geproduceerd is door vrouwen en bestaat uit beelden waarin vrouwelijk genot en kracht een belangrijke rol spelen (Taormino, 2013). Deze pornografische websites specialiseren zich in inhoud speciaal voor vrouwen. Dit visuele materiaal wordt gemaakt om de seksuele behoeftes van vrouwen te vervullen. Het is gebaseerd op de *female gaze*, een variant op Laura Mulvey's (1989) *male gaze* (Schauer, 2005). Biedt porna een oplossing om het taboe omtrent de vrouwelijke seksualiteit te breken?

In mijn masterproef ga ik na of er nog steeds sprake is van een taboe omtrent de consumptie van pornografie door vrouwen en wat de oorzaak is van dit taboe. Dit onderzoek ik door te werken met vier focusgroepen, bestaande uit telkens zes jongvolwassen vrouwen tussen de 18 en 25 jaar. Ik voerde mijn onderzoek voeren aan de hand van volgende bijvragen: In welke mate is er sprake van *slutshaming* op *mainstream* pornografische websites? Hoe wordt dit vertaald naar onze maatschappij? Hoe kan porna hier een oplossing bieden? Hoe speelt porna in op de vrouwonvriendelijkheid op *mainstream* pornografische websites?

2. Literatuurstudie

2.1. Het ontstaan van pornografie

Aangezien de definitie van pornografie subjectief is, is het moeilijk om de geschiedenis van dit begrip in kaart te brengen. Zo waren er verschillende Europese reizigers die in de 19^e eeuw naar India reisden, geschokt door afbeeldingen van seksueel contact aan Hindu tempels. Zij zagen dit als pornografische representaties. Hedendaagse islamitische maatschappijen plakken ook vaak het label 'pornografie' op Westers televisieprogramma's. Pornografie is een heel subjectief gegeven en daarom moeilijk te definiëren (Encyclopaedia Britannica, 1998). Gedurende en na de tweede wereldoorlog werden er regelmatig 'seksueel expliciete' films vertoond in verschillende filmtheaters in de Verenigde Staten. Een voorbeeld hiervan is de film *Guilty Parents* (1934), die te zien was in het *Miami Theatre* in New York. Deze films waren enkel bedoeld voor een mannelijk publiek. Dit soort cinema stootte op een hoop kritiek, waardoor de filmzalen die deze uitzonden soms zelfs dienden te sluiten. Een veelheid aan mechanismen werd gebruikt om de Amerikaanse seksualiteit gedurende de oorlog te reguleren (Strub, 2013).

De idee rond pornografie wordt regelmatig gepositioneerd als meer dan een specifieke vorm van seksuele expliciete media (Maddison, 2010). Er wordt vaak verwezen naar de pornificatie en seksualisatie van onze maatschappij. Het gaat hier om de manier waarop de Westerse massamedia omspringt en refereert naar pornografie. Dit gebeurt vaak op een manier waardoor mensen, vaak jonge vrouwen worden omgetoverd in seksuele objecten zonder hun toestemming hiervoor te geven (Boyle, 2010).

2.2. Reacties uit feministische bewegingen op pornografie

2.2.1. De verschillende feministische stromingen

Pornografie werd naar de voorgrond gekatapulteerd door de Amerikaanse feministische beweging in de jaren 80. Dit gebeurde voornamelijk door een aantal leidinggevende feministes. Pornografie werd door sommige gezien als een onderdrukking van de vrouw, maar door anderen gevierd als een essentieel gegeven dat bijdroeg tot de seksuele vrijheid en ontplooiing (Bronstein, 2011).

De drie meest invloedrijke feministische organisaties gedurende de periode van 1976-1986 waren: Women Against Violence Against Women (WAVA), Women Against Violence in Pornography and Media (WAVPM) en Women Against Pornography (WAP) (Comella, 2015). WAVPM organiseerde al protestmarsen enkele weken na hun ontstaan. Deze opstanden gingen door in de commerciële districten in San Francisco die bijdroegen tot de porno-industrie. Ze argumenteerden dat erotische films en boekenwinkels voor volwassenen, waar 'obsceen' materiaal verkocht werd, schadelijk zouden zijn voor vrouwen. Volgens WAVPM creëerde dit soort zaken een gewelddadig klimaat, waar vrouwen door mannen worden gezien als seksueel object (Bronstein, 2011).

In de feministische seksrevoltes rond seksuele praktijken kan je twee groepen duidelijk van elkaar onderscheiden. De eerste groep is abolitionistisch of anti-pornografie, naar hen wordt vaak verwezen als de 'radicale feministen'. Hun argument is dat pornografie en prostitutie vormen zijn van geweld tegen vrouwen (Jeffreys, 1990; MacKinnon, 1987). Abolitionistische feministen hebben geprobeerd om wetten in te voeren om pornografie te verbieden. Deze acties zijn uitgemond in weinig succes (Showden, 2016).

De andere grote feministische stroming wordt benaderd als 'pro-seks' of 'sekspositief'. Dit soort feministen argumenteren dat vrouwen hun seksualiteit dienen te omarmen. Op die manier ontdoen ze zich van de mannelijke dominantie die leidt tot de onderdrukking van vrouwen. Sekspositieve feministen zijn van mening dat vrouwen ook verlangens hebben waarop ingespeeld kan worden door middel van pornografie. Volgens hen is het maken en distribueren van pornografische content of deel uit maken van prostitutie een manier om als vrouw je seksualiteit in handen te nemen (Showden, 2016). Huidige seksdebatten gaan voornamelijk over prostitutie. Anti-pornografische feministes bestaan nog steeds. Ze blijven hun mening verspreiden rond de schade die het maken en bekijken van pornografie kan aanrichten (Boyle, 2010).

2.2.2. De feministische seksrevoltes

Het valt te beargumenteren, maar voor velen begonnen de 'seksrevoltes' op de Barnard-conferentie over seksualiteit in 1982, in New York. Het evenement luidde 'naar een politiek van seksualiteit' en werd georganiseerd door sekspositieve feministes zoals Gayle Rubin en Ellen Willis (het gaat hier om feministes die geen voorstander zijn van de censuur van pornografie). Dit gebeuren werd geboycot door de groep 'Woman Against Pornography'. Deze groep bestond uit feministes die tegen de verspreiding en productie van pornografie waren. Boegbeelden binnen deze beweging waren Andrea Dworkin en Robin Morgan (Stewart, 2018). De feministische seksrevoltes verwijzen naar debatten rond seksuele oriëntatie, pornografie, anticonceptie,... Er waren enorm veel debatten over de rol van lesbiennes in de vrouwelijke beweging. Ook ging een groot deel van de discussies gedurende deze revolte over prostitutie, pornografie en sado-masochisme (seksueel plezier halen uit sadisme). Alle bewegingen en kanten binnen deze seksrevoltes waren het eens dat seksualiteit eerder een sociaal construct is dan iets biologisch gedreven. Seksualiteit is belangrijk in de ontwikkeling van een vrouw (Showden, 2016). De grootste onenigheid gedurende deze revoltes draaiden om hoe vrouwen zich het best kunnen ontdoen van de patriarchale definities die gelden rond de seksuele expressie van vrouwen (Vance, 1984).

2.2.3. Voorbeelden van feministische reacties op pornografie en de patriarchale seksualiteit

In de jaren 70 werd Andrea Dworkin een boegbeeld binnen de anti-pornografie beweging in de Verenigde Staten. Verschillende gebeurtenissen in die periode, zoals het uitbrengen van de film '*Snuff*' (1976), (waar er sprake was van objectificatie van een vrouwelijk personage) zorgden voor heel wat debatten. Volgens Dworkin waren dit soort vertoningen ongepast. Ze deed er alles aan om films zoals '*Snuff*' van het beeldscherm te halen. Dit deed ze voornamelijk door protesten te organiseren. Susan Brownmiller en Gloria Steinem deelden dezelfde mening over pornografie als Dworkin. Ze richtten de actiegroep 'Woman Against Pornography' op. Volgens Bronstein was de anti-pornografiebeweging enorm complex en dit aangezien deze beweging bestond uit allerlei overlappings van kleinere feministische groepen, die elk hun eigen verzameling aan ideeën hadden (Ciclitira, 2004). In 1976 werd 'Women Against Violence Against Women' opgericht. Dit was

de eerste nationale feministische organisatie die zich richtte op het probleem van seksueel geweld in de massamedia. In vergelijking tot gelijkaardige feministische stromingen maakte het woord 'pornografie' geen deel uit van de naam van de organisatie. Volgens Bronstein kon de beweging ook niet echt als anti-pornografisch worden beschouwd (Comella, 2015).

Naast de feministische kritieken op de seksuele revolutie, was er een andere ontwikkeling aan de gang. Deze zou een grote invloed hebben op de anti-pornografiebeweging. Het ging hier om de politieke analyse van heteroseksualiteit. Deze zorgde voor een grotere alertheid rond thema's zoals mannelijke kracht en geweld. Het ging hier voornamelijk om verkrachting en mishandeling. Vrouwen over het hele land werden meer openhartig over de intimiteit in hun relatie. Veel vrouwen vertelden voor de eerste maal over hun ervaringen met verkrachting en seksuele mishandeling. Dit soort verhalen doken plots overal op en zorgde voor feministische antwoorden in de vorm van rechtsmiddelen, educatie over 'hoe geweld tegen te gaan' en steun voor de vrouwen die deze gruweldaden ondervonden (Brownmiller, 1975; Griffin, 1971). De feministische *sex wars* hebben een duidelijk impact gehad op het beeld van vele vrouwen van pornografie. Deze revoltes hadden tevens een invloed op het imago van de feministische beweging zelf en waar zij voor stonden. Gedurende het afgelopen decennia zijn vele vrouwen ontgoocheld geweest in de mening van deze bekende feministes. Dworkin bijvoorbeeld zag pornografische content als een buitensporige polarisatie en tegen het vrouwelijke geslacht. Binnen de feministische stroming is er nog steeds een lopende discussie over de schadelijkheid van pornografie (Ciclitira, 2004).

2.3. Slutshaming

2.3.1. Een brede waaier aan definities

Slutshaming is de term voor het publiekelijk beschamen van individuen op basis van hun seksuele gedrag. Voornamelijk vrouwen zijn het slachtoffer van dit gegeven. Het is geen nieuw concept, het kan gezien worden als een vorm van onderdrukking van de vrouwelijke seksualiteit. Het gebeurde al in de oudheid, maar is nu meer dan ooit aanwezig op het internet (Webb, 2015). Uit onderzoek van Almazan & Bain (2015) is gebleken dat slutshaming wordt beïnvloed door aspecten zoals klasse, cultuur, media, gender, feminisme, etniciteit, religie en seksualiteit.

Het concept van 'maagdelijkheid' is de laatste jaren niet veranderd en kan in verband gebracht worden met het gegeven van *slutshaming*. Het is een woord dat wordt gebruikt om vrouwen die

zich niet volgens de normen en waarden gedragen en promiscue zijn, te straffen. We kunnen hier spreken van een soort zuiverheidsmythe. Deze onthoudingstrend staat sterk in contrast met de pornocultuur die ook sterk aanwezig is de dag van vandaag (Valenti, 2009).

2.3.2. Slutshaming op pornografische websites

Het publiekelijk uiten van kritiek op controversiële topics gebeurt makkelijk door het bestaan van sociale media. Op deze online platformen ontstaan bepaalde sociale normen, die vaak gepaard gaan met slutshaming. Een omstreden begrip, met een negatieve bijklank die steeds vaker opduikt. Er wordt hier verwezen naar het bekritisieren van vrouwen die open zijn over hun seksuele belevingen. Hun daden en uitzettingen worden beschaamd. Er heerst een sociale norm dat mannen hun seksuele verlangens openlijk mogen uitvoeren maar wanneer vrouwen dit doen, ontstaat er controverse. Er is hier sprake van een dubbele standaard. Sociale media maakt het makkelijker om een platform te bieden voor deze meningen. Er zijn geen grenzen op het internet (Sinclair, 2018).

Vaak blijft het niet enkel bij kritiek op de vrouwelijke seksuele beleving. Het leidt tot het ontstaan van een bepaalde soort pornografie, namelijk 'revenge porn' (Boyd, 2014). Hier gaat het om wraakpornografie. Binnen deze categorie kan je video's terugvinden waar de vrouwelijke seksualiteit wordt neergehaald en als minderwaardig wordt gezien (Mathen, 2014).

Bij wraakpornografie worden expliciete video's vaak van ex-partners online gedeeld zonder consent, ook hier is sprake van slutshaming (Webb, 2015). Er bestaan zelfs pornografische websites waar enkel revenge porn te vinden is. Ze geven gebruikers de kans om video's te uploaden van ex-partners en om vrouwen te beschamen voor hun seksualiteit (Boyd, 2014).

2.3.3. Ontstaan van de term 'slet'

In de 20ste en 21ste eeuw dook regelmatig het woord 'slet' op. Dit woord werd voornamelijk gebruikt als exclusie, meestal voor jongere vrouwen door hun naasten. Voor jongvolwassen vrouwen zorgt de term ervoor dat de vrouwelijke seksualiteit meteen een negatieve connotatie krijgt. Op die manier heeft het woord 'slet' zelfs een invloed op het gedrag en de sociale positie van vrouwelijke adolescenten (Bamberg, 2004; Canaan, 1986; Lees, 1986, 1993; Tanenbaum, 2000; White, 2002).

De geschiedenis van het woord 'slet' vertelt ons een aantal zaken. Vrouwen werden doorheen de jaren vaak gezien als seksueel object. Dit voornamelijk in termen van hun seksuele relatie in verhouding tot mannen. De term 'slet' is niet enkel een begrip dat gepaard gaat met gender, maar ook met de klasse waartoe je behoort. Het begrip wordt gebruikt voor iemand die wordt voorgesteld als goedkoop. Zowel mannen als vrouwen maken gebruik van dit woord. De 'hedendaagse slet' wordt gezien als een vrouw die erotisch plezier beleeft op dezelfde manier als een man dat doet, zonder enig schuldgevoel (Shamburg, 2001).

2.3.4. Een inferieure positie van vrouwen in mainstream pornografie

De objectivering en seksualisering van vrouwen kent reeds een heel lange geschiedenis maar de constante lichamelijke verwijzingen komen vooral online voor. Ze dragen bij tot de stereotypen omtrent gender (Sobieraj, 2017). Vrouwelijke adolescenten groeien op in een patriarchale samenleving waar ze onderdrukt worden. Ze worden eerder gezien in plaats van gehoord. Jonge vrouwen ervaren een enorme druk om zich steeds vrouwelijk te gedragen. Ze worden geacht dit te doen en dienen hiervoor soms hun eigen gedachten en gevoelens te onderdrukken indien nodig. (Tolman, 2002).

Wat opmerkelijk is, is dat er een duidelijke genderkloof binnen aanwezig wanneer het gaat om orgasmes. In elke categorie op pornografische websites zijn er meer mannelijke dan vrouwelijke orgasmes te zien (Schauer, 2005). Critici die deel uit maken van feministische bewegingen hebben al eerder beargumenteerd dat de vrijheid die vrouwen hebben om 'geen' orgasme te hebben beperkt is. Er wordt maatschappelijk aangenomen dat je een orgasme moet hebben om te spreken van seksueel plezier. Deze reflecties zijn voornamelijk te danken aan pornografische content. Door deze representatie kunnen vrouwen het gevoel krijgen dat een orgasme iets cruciaal is tijdens een seksuele handeling. Door dat orgasmes steeds voorkomen in deze video's kunnen vrouwen dit zien als een verplichting en deze scenario's incorporeren in hun dagelijkse leven (Bell & McClelland, 2017).

Een ander opvallend gegeven op pornosites is dat er vaak naar vrouwen gerefereerd wordt op basis van een combinatie van hun haarkleur en huidskleur. Ze worden ook veelvuldig 'slet' of 'hoer' genoemd. In bijna elke video geeft de vrouw aan 'dat ze dit wilt'. De onrealistische pornowereld vindt zijn weg naar onze realiteit. De 'ze wou het' mentaliteit die we vaak zien terugkomen in

pornografie wordt genormaliseerd, zelfs wanneer het duidelijk is dat de vrouw in kwestie het helemaal niet wou. De manier hoe mannen seks zien, moet geen man-vrouw dynamiek aanmoedigen die degraderend is. Toch is hier sprake van op pornografische websites. Vrouwen worden geslutshamed als ze zich aangetrokken voelen tot hetzelfde geslacht, het andere geslacht of beide geslachten. Als een vrouw vermeldt dat ze experimenteert met beide geslachten, wordt ze meteen gezien als minderwaardig. Wanneer een vrouw enkel seks heeft met hetzelfde geslacht wordt deze relatie vaak gepornificeerd. (Cappiello & McInerney, 2015).

2.3.5. Slutshaming bij mannen

Als reactie op deze negatieve bijklank op de vrouwelijke seksualiteit, ontstond er ook een term voor mannen. Volgens (Herriot & Hissler, 2015) heerst er een bepaald beeld in de maatschappij dat jongere mannen, vrouwen willen exploiteren en kwetsen door middel van zaken zoals sexting. Dit gebeurt voornamelijk omwille van seksuele en sociale behoeftes. Dit is een typisch beeld omtrent de mannelijke heteroseksualiteit dat in onze maatschappij leeft

Uit kwalitatief onderzoek blijkt dat het delen van seksuele verlangens, door middel van *sexting* onder de jeugd een gendergerelateerd fenomeen is. Jonge mannen kunnen op deze manier net sociaal kapitaal en waarde verweven terwijl er bij vrouwen veel meer risico gepaard gaat bij sexting. Dit kan makkelijk uitdraaien in *slutshaming* en het onterecht verliezen van sociaal kapitaal. (Albury et al. 2013; Bond 2010; Coy et al. 2013; Harris et al. 2013; Phippen 2012). De seksualiteit van jonge mannen wordt gezien als natuurlijk, gelegitimeerd terwijl deze van vrouwen wordt benaderd als passief (Dobson and Ringrose 2015; Hasinoff 2015). Er is sprake een hegemonische masculiniteit in onze maatschappij. Bij mannen worden hun seksuele ervaringen beloond. Dit speelt vaak in het nadeel van vrouwen (Setty, 2019). Adolescente vrouwen die beginnen met toenadering te zoeken, worden snel bestempeld als 'slet'. Ook wanneer er verhullende kleding of make-up aan te pas komt, wordt dit negatieve label snel toegekend. Er is sprake van een routinematig gebruik van seksuele beledigingen van vrouwen tegen over vrouwen en van mannen tegen over vrouwen. Een groot deel van de mannelijke scholieren gaf aan dat vrouwen niet seksueel actief moeten zijn of meerdere sekspartners moeten hebben terwijl dit gegeven bij mannelijke equivalenten wel genormaliseerd werd (Crawford & Popp, 2003).

2.4. Objectificatie van het vrouwelijk lichaam

2.4.1. De male gaze

Vrouwen krijgen in films snel de traditionele exhibitionistische rol toegekend. Ze worden gelijktijdig afgebeeld en bekeken. Hun verschijning wordt zodanig gerepresenteerd dat ze een sterke visuele en erotische impact nalaten op de kijkers. Op deze manier kan je makkelijk de term *to-be-looked-at-ness* in de mond nemen, een begrip van Mulvey (1989). De deterministische *male gaze* gaat hiermee gepaard. Deze *gaze* projecteert de mannelijke heteroseksuele fantasie rond het vrouwelijke figuur (Mulvey, 1989). Mulvey's beschrijving van de *male gaze* berust op de visuele kwaliteiten in pornografische content die zorgen voor een plezier in 'het kijken'. Dit concept berust ook op de functie van de kijker, die zich kan identificeren met de blik van de camera. Er is sprake van een soort narcistisch plezier. De toeschouwer kan zich tijdens het bekijken van pornografie inleven met aspecten die te zien zijn op het beeldscherm (Vanderwees, 2014). Volgens Mulvey is er in pornografie sprake van scopofilie, het plezier hebben in iemand/ iets bekijken.

In pornografische content is er meestal sprake van elementen die de mannelijke kracht benadrukken (McWhorther, 1999). Vrouwen worden geobjectificeerd, hiermee wordt bedoeld dat ze een object worden van de *male gaze* (Vanderwees, 2014). Vrouwen worden vaak gezien als een symbool van lust, ze dienen om mannen te plezieren en hun behoeften te vervullen in films. De *male gaze* is duidelijk waarneembaar op de verschillende pornografische websites. Daar ligt de focus voornamelijk op de penetratie en ejaculatie van de man en het lichaam van de vrouw (Hambleton, 2015). Als vrouw kan je eigenaar worden van deze seksuele objectivering. Op die manier eis je je seksuele rechten op in cultuur zoals deze, waar veel aandacht is voor pornografie (Gill, 2007b).

2.4.2. De female gaze

De *female gaze* is een variant die recent verscheen op de bekende term *male gaze* van Mulvey (1989). Bij de content die geproduceerd wordt voor vrouwelijke consumenten wordt er meer aandacht besteed aan het voorkomen en het lichaam van de man. In pornografische video's voor vrouwen zijn er vaker close-ups van het gezicht, expressie, reacties van de mannelijke acteur te zien. Het traditionele beeld van de actieve man en passieve vrouw wordt in vele pornovideo's tegengewerkt. Er is sprake van een tegenstelling tot wat we zien in de klassieke pornografie

(Hambleton, 2015). Binnen de websites op maat voor vrouwen is een duidelijke trend zichtbaar. We zien mannelijke modellen in kledij die typerend is voor bepaalde beroepen, die binnen onze maatschappij gezien worden als 'stoer en mannelijk'. Het gaat hier voornamelijk om brandweeuitrustingen, cowboykledij, politie- en leger outfits, ... Dit wijst op de 'female gaze'. Er is sprake van een passiviteit van de mannen, ze worden bekeken (Schauer, 2005). De 'female gaze' is een manier waarop vrouwen hun seksualiteit kunnen terugwinnen. Ze kunnen het traditionele beeld dat mannen hebben over vrouwen en hun seksuele gevoelens zelf in handen nemen (Bowers, 1990).

2.4.3. Het gevaar in de objectificatie van vrouwen

Williams (1989) ziet pornografie als een mythe omtrent seksueel genot, die verteld wordt vanuit een mannelijk perspectief. Hierdoor krijgen zij de kracht om de seksualiteit van vrouwen te objectificeren en uit te buiten. Onderzoek heeft aangetoond dat geweld tegen vrouwen een serieus probleem is in zake humanitaire rechten en gezondheid (Krug, 2002). De representatie van vrouwen als seksueel object en slachtoffer in verschillende media, vergroot de acceptatie van geweld tegen vrouwen (Malamuth et al., 2000). Volgens 'The American Psychological Association Task Force on the Sexualization of Girls' (2007) is de seksualisering van vrouwen gerelateerd aan verschillende problemen. Het bewustzijn rond de seksuele representaties van vrouwen dient te groeien om te zorgen voor het fysieke en emotionele welzijn van vrouwen. De seksuele dupering van vrouwen was volgens Kilbourne (1999) aanvankelijk beperkt tot pornografie, maar heeft uiteindelijk zijn weg gevonden naar de mainstream media. Het gaat hier net enkel over televisieshows en films, maar ook over de reclamewereld. Bepaalde lichaamsposities, gezichtsuitdrukkingen en seksuele machtsrelatie tussen man en vrouw zijn geadopteerd uit pornografie en geïmplementeerd in advertenties. Zo zie je in tijdschriften die gericht zijn aan een mannelijk publiek sneller dat afbeeldingen van vrouwen 'decoratief' gebruikt worden. Ze worden gezien als objecten in vergelijking met tijdschriften die bedoeld zijn voor vrouwen (Baker, 2005). Uit onderzoek is gebleken dat ongeveer de helft van de advertenties waarin vrouwen voorkwamen, vrouwen representeren als seksuele objecten. 32,6% van de afbeeldingen in magazines voor mannen waren afbeeldingen van vrouwen. In 75,98% van de gevallen werden ze geportretteerd als seksueel object (Stanckiewicz & Rosselli, 2008).

De twee meest voorkomende zaken die wijzen op seksuele objectificatie in de klassieke pornografie zijn strippen en de mannelijke ejaculatie. Je ziet in enorm veel video's vrouwen strippen voor hun partner. Andersom komt heel wat minder voor. Het wordt gezien als een activiteit die vrouwen enkel uitvoeren om de noden van hun partner in te vullen. De focus ligt bij het strippen vaak op het vrouwelijke lichaam en om op die manier opwinding te doen ontstaan bij mannen. Met de opwinding of het plezier van vrouwen wordt hier geen rekening gehouden. Zoals verwacht blijkt uit deze studie dat er een significant verschil is tussen mannen en vrouwen binnen de porno-industrie op vlak van objectificatie. Vrouwen worden duidelijk veel meer seksueel geobjectificeerd (Fritz & Paul, 2017).

In inhoudsanalyses van Bridges, Wosnitzer, Scharrer, Sun, & Liberman, 2010; Sun, Bridges, Wosnitzer, Scharrer, & Liberman, 2008 zijn er gedragingen vastgesteld waar kritiek op kwam van radicale feministische wetenschappers. Ze vinden dat er sprake is van mannelijke dominantie en vrouwelijke onderdrukking in pornografische content. Voorbeelden hiervan zijn mannen die de vrouw anaal penetreren en daarna oraal penetreren of vrouwen die dubbel gepenetreerd worden.

Er is al veel onderzoek gebeurd naar de dominantie van vrouwen door mannen in pornografie. In een studie van Snyder (1988) werd geconstateerd dat in 54% van de scènes van pornografische films sprake was van seksuele dominantie en uitbuiting. En dat mannen vaker vrouwen domineren dan omgekeerd. Uit onderzoek van Bridges et al. (2010) bleek dat in 90% van de scènes uit de 50 populairste pornofilms die zij bestudeerden dominante handelingen voorkwamen. In 70% van de gevallen waren de mannen hier dominant en de vrouwen onderdanig. In slechts 4% van de gevallen was het omgekeerde waar te nemen.

2.5. Porna, pornografisch materiaal op maat van vrouwen

2.5.1. Het ontstaan van porna

Gezien de populariteit van pornografie is het cruciaal om rekening te houden met de invloed hiervan op seksueel plezier bij vrouwen. Seksueel genot op zich is een raadselachtig onderwerp, wat enorm moeilijk te veralgemenen valt voor onderzoek (Hambleton, 2015). De aandacht voor een snelle commodificatie van seksualiteit heeft gezorgd voor het tot stand komen van pornografie speciaal voor vrouwen. Dit fenomeen verschijnt onder de term porna. Het wordt gepromoot als

een alternatief op de pornografische content voor mannen (Ciclitira, 2004). Porna of feministische porno is content die geschreven of geproduceerd is door vrouwen en bestaat uit beelden waarin vrouwelijk genot en kracht een belangrijke rol spelen (Taormino, 2013). Cyberseks kan kansen bieden om jezelf beter te leren kennen, door verschillende rollen aan te nemen. Dit kan op vlak van gender, leeftijd, seksualiteit, etniciteit en uiterlijk (Ciclitira, 2004). Porna is gemaakt om de traditionele genderrollen uit te dagen. Het in leven roepen van pornografie voor en door vrouwen maakt deel uit van de strijd tegen genderongelijkheid (Fritz & Paul, 2017).

De feministen die pro-pornografie zijn, geven aan dat de door mannen gedomineerde pornografiewereld vaak de vrouwelijke seksualiteit en de verlangens van vrouwen negeert (Sun et al., 2010). De rol van vrouwen in de pornografiewereld is gedurende de jaren duidelijk veranderd. Vaak werden vrouwelijke pornoactrices gezien als seksobjecten. De laatste jaren is hier veel kritiek opgekomen. We zien steeds meer vrouwen openlijk getuigen dat ook zij consumenten zijn. Ook zien we vaker vrouwelijke regisseurs en producenten van pornografie (Dominus, 2004).

2.5.2. Candida Royalle als boegbeeld

Voor velen is feministische pornografie begonnen met het werk van Candida Royalle, een Amerikaanse pornoactrice en later regisseuse. Zij speelde mee in een 25-tal pornografische films van 1975 tot 1980. Daarna besloot ze plaats te nemen achter de camera, in plaats van ervoor. Door zelf betrokken te zijn in de pornowereld, begon ze deze industrie in vraag te stellen. Royalle vroeg zich af hoe een pornografische video die aantrekkelijk is voor vrouwen er zou kunnen uitzien. Ze had een bepaald verlangen om iets terug te geven aan de vrouwelijke helft van de maatschappij. De pornografie waarin zij in meespeelde, de traditionele pornografie, was volgens haar gemaakt voor mannen. Het hele erotische gebeuren werd gefilmd uit een perspectief dat mannen aansprak. Met vrouwelijke verlangens werd nog geen rekening gehouden. Er bleek onder vrouwen sprake te zijn van een ongenoegen over het beperkte aanbod van pornografie. Royalle kreeg daarom het idee om films voor volwassen vrouwen te creëren die interessante informatie over seks, de verlangens van vrouwen en hoe deze gerepresenteerd moeten worden, te produceren (Royalle 2013, 63).

Een reden waarom pornografie minder populair is bij vrouwen dan bij mannen is volgens Longino (1980) omdat het merendeel van de seksueel expliciete afbeeldingen en video's vrouwen

degradeert en objectificeert. Wanneer deze denigrerende beelden tegenover vrouwen worden verwijderd uit pornografische video's, dan spreekt pornografie vrouwen meer aan (Pearson & Pollack, 1997). De creaties van Candida Royalle, staan bekend als een nieuwe vorm van pornografie die toegankelijker is voor vrouwelijke consumenten (Russel, 1998). Royalle wordt gezien als baanbrekend omdat ze een van de eerste vrouwen was die seksueel expliciete films produceerde in een mannelijk georiënteerd werkveld (Beggan & Allison, 2003).

De films van Royalle bestaan uit meer opbouwende momenten, er is meer sprake van voorspel voor het plaatsvinden van de geslachtsgemeenschap. Er wordt ook meer rekening gehouden met de muziek en verhaallijn. Het meest significante element dat je ziet terugkomen in haar films is dat het altijd gefilmd wordt vanuit een vrouwelijk perspectief. De vrouwen die Royalle castte voor haar seksueel expliciete video's zien er vaker uit als de 'doorsnee' vrouw. Zo zijn er wel een aantal actrices met borstimplantaten, maar de meerderheid heeft dit niet. Ook zijn de actrices waarmee Royalle samenwerkt vaak ouder. Terwijl in de traditionele porno-industrie voornamelijk wordt gewerkt met vrouwelijke adolescenten die in hun late tienerjaren zitten of begin de twintig zijn (Began & Allison, 2003). Royalle streefde ernaar om verbintenis, zachtheid, communicatie, passie, verlangen en enthousiasme een belangrijke rol toe te kennen in haar films. Het was voor haar belangrijk om pornografische content realistischer te maken, op een manier zodat elke vrouw zich kan identificeren. Er dienen vrouwen geportretteerd te worden met verschillende lichamen en leeftijden. De mannelijke acteurs voeren in haar films ook een andere rol uit. Zij worden afgebeeld als mannen die hun partner willen plezieren en voldoening kunnen geven. Iets wat in de klassieke pornografie vaak ver te zoeken is (Royalle, 2013, 65).

2.5.3. Hedendaagse voorbeelden van porna

Uit een onderzoek van de General Social Survey (2010) is gebleken dat 34% van de vrouwen tussen 18 en 30 jaar naar pornografie kijken (Wright et al., 2013). Het succes van pornografische websites voor vrouwelijke consumenten verklaart dat vrouwen zelfstandiger zijn. Ze nemen initiatief om zelf op zoek te gaan naar erotisch plezier, zonder te rekenen op een man (Hambleton, 2015). Sommige vrouwen beschrijven pornografie als een manier om jezelf als individu te verbeteren en je partner te plezieren. Seksuele beelden kunnen meteen opwinding oproepen. Deze opwinding komt meestal

tot stand door voyeurisme of het perspectief in te nemen van de acteur/ actrice die in beeld is in de pornografische content. Verschillende vrouwen gaven aan het bevrijdend te vinden om verschillende soorten lichamen te zien in pornografische video's (zowel van mannen als vrouwen). Op die manier vonden ze het makkelijker om hun eigen lichaam meer te appreciëren (Ashton et al., 2019). Aangezien het internet steeds makkelijker te benaderen is voor iedereen en sneller werkt, is het aantal pornografische websites die vrouwen als doelgroep heeft de laatste jaren behoorlijk gestegen (Ciclitira, 2004). Er is nog geen sprake van een enorm uitgebreid aanbod aan gratis online feministische pornografie. Wel bestaat er een lijst met awards voor genomineerde websites die porno aanbieden (*Good for Her 2014*). '*Lust Cinema*' werd in 2014 verkozen omwille van de populariteit en diversiteit op vlak van pornografische content. De website biedt ook de mogelijkheid om video's van 20 tot 30 minuten te downloaden, wat volgens veel consumenten een pluspunt is (Fritz & Paul 2017).

Silk Labo is een bekende Japanse website die bekend staat om het produceren van hun romantische drama's. Dit is niet de enige reden waarom ze populair zijn. Ze maakten ook '*how to*' video's, hierin leggen ze uit hoe je erotische acties het best aanpakt zodat beide partijen ervan kunnen genieten. Ze starten dan ook met het onderwerp communicatie. Zo zie je in een van de video's een acteur en actrice samen in de zetel zitten en praten over hun seksuele behoeftes. In de video's van *Silk Labo* zie je ook hoe de mannelijke acteur steeds voor de geslachtsgemeenschap een condoom tevoorschijn haalt en aanbrengt. Deze actie werd enorm goed ontvangen bij de vrouwelijke consumenten. Volgens vele vrouwelijke fans van de website blijkt het gebruik van een condoom vaak een taboe en discussiepunt te zijn. Het gebruik van het condoom door de man geeft een teken van liefde en respect voor het vrouwelijke personage (Hambleton, 2015).

2.6. Verschillen en gelijkenissen tussen porno en porna

2.6.1. Kenmerken en stereotypes in porna

Schauer (2005) onderzocht negen pornografische websites die gericht zijn tot een vrouwelijk doelpubliek. Vrouwen werden op deze websites uitgedaagd om mannen te zien als object voor seksueel plezier. Uit dit onderzoek blijkt dat er op pornosites vaak wordt benadrukt dat er geen mannen deel uit maakten van de productie van de videofragmenten. Er wordt meerdere malen op

gewezen dat de acteurs en actrices op de onderzochte pornawebsites door en voor vrouwen zijn uitgekozen (Schauer, 2005).

Hoe vrouwen zichzelf zien in de ogen van anderen heeft een enorme impact op hun seksuele verlangens (Secret, 2012). Op pornografische websites voor vrouwen vind je zelden videomateriaal van seksuele handelingen tussen homoseksuele koppels terug. Wat wel duidelijk blijkt, zijn dat de beelden op klassieke pornografische websites op dezelfde manier ontwikkeld zijn als op de pornosites. In de video's en foto's van koppels ligt de nadruk op het lichaam van de vrouw, deze speelt overal de belangrijkste rol binnen het erotische verhaal. De vrouw wordt vaak weergegeven in het midden van het beeldscherm. Een opmerkelijk gegeven, terwijl het lichaam van de man meestal wordt bijgesneden zodat enkel zijn geslachtsdelen in beeld zijn. Het lichaam van de vrouw kent dus in beide geval een groot visueel belang (Schauer, 2005). Wanneer er wordt gekeken naar wie het meest initiatief neemt, zien we enkel dat binnen feministische pornografie de vrouw vaker initieert dan de man. Een oorzaak hiervan kan zijn, dat binnen de mainstream pornografie grotendeels de seksuele activiteit wordt gefilmd. Bij feministische pornografie heb je vaker een duidelijk verhaal met een begin en een einde (Fritz & Paul, 2017).

De termen homo- en heteroseksueel lijken niet dezelfde betekenis te hebben op pornografische websites voor vrouwelijke consumenten dan op klassieke pornografische websites. Nergens op websites op maat gemaakt voor vrouwen kan je afleiden dat de lesbische pornografische content enkel voor biseksuele of lesbische vrouwen bedoeld is. Door het materiaal aangeboden op de websites en de populariteit van lesbische en biseksuele pornografie bij vrouwen wordt afgeleid dat de vrouwelijke seksualiteit over het algemeen deels biseksueel lijkt te zijn. Uit onderzoek blijkt lesbische pornografie populair bij vrouwelijke consumenten. Homoseksuele pornografie daarentegen is bij deze doelgroep heel wat minder populair. Het lijkt of meer fluiditeit bij vrouwen meer aanvaard is dan bij mannen (Schauer, 2005). Een aantal vrouwen onderscheiden hun voorkeur wanneer ze naar pornografie kijken van hun voorkeur wanneer ze seksuele activiteiten uitvoeren. Sommige erotische scenario's zijn opwindend om over te fantaseren maar veel vrouwen geven aan geen nood te hebben om deze te implementeren in hun seksleven. Vaak omdat ze moeilijk uit te voeren zijn of tegen de waarden en normen zijn van de relatie waarin ze zich bevinden (Ashton et al., 2019).

2.6.2. Kenmerken en stereotypes in porno

In de standaard pornografie wordt vaak verwacht dat de video eindigt met een orgasme van de man. Dit typisch narratief dat eindigt met de mannelijke ejaculatie is minder zichtbaar in feministische pornografie. Er worden andere verhaallijnen gebruikt voor vrouwen die pornografie consumeren. Er is een verschil te zien tussen de video's in de categorie 'voor vrouwen' op klassieke pornografische websites en pornosites. In eerste instantie is er meer sprake van objectificatie. Er is een duidelijke focus op de genitaliën van de vrouw (Fritz & Paul, 2017). In 43% van de scènes in mainstream pornografische content komt er een strip-act aanbod. Dit percentage ligt veel hoger dan bij pornografie op maat van vrouwen. Strippen is enorm genormaliseerd in onze maatschappij. Deze daad maakt deel uit van de pornificatie van onze samenleving (Fritz & Paul, 2017). Veel jonge vrouwen hebben het gevoel dat mannen niet aangeleerd wordt om interesse te tonen in de vrouwelijke seksualiteit. Hierdoor wordt vaak gedacht dat het nabootsen van erotische acties uit pornografische video's steeds zal uitmonden in seksueel plezier voor beide partijen (Hambleton, 2015).

2.7. Conclusie

We kunnen concluderen dat er een duidelijk verschil aanwezig is tussen porno en porna. Op porno worden vrouwen veelvuldig als onderdanig en minderwaardig voorgesteld. Deze vrouwonvriendelijke stereotypen lijken soms de rode draad op menig pornosite. Porna daarentegen wil voornamelijk inspelen op de *female gaze* en zorgt voor vrouwvriendelijkere content maar ook op pornosites is er sprake van stereotypen. Deze content bestaat vaak uit romantische scenario's en uitgebreide verhaallijnen. Wat volgens veel vrouwelijke consumenten ook berust op een stigmatisering van de vrouwelijke seksualiteit.

Op pornosites zien we dat er regelmatig aan *slutshaming* wordt gedaan. In de titels van video's op klassieke pornografische websites wordt er vaak naar pornoactrices verwezen als 'slet' of 'hoer'. Een ander opmerkelijk gegeven is het gebrek aan hygiëne en het spelen

met *consent*. Dit kan een invloed hebben op de benadering van vrouwen en hun seksuele verlangens in het dagelijks leven.

In deze scriptie wordt onderzocht wat de mogelijke oorzaken zijn van het taboe rond de consumptie van pornografie bij jongvolwassen vrouwen. Er wordt een verband gezocht tussen slutshaming bij jongvolwassen vrouwen die openlijk over hun seksuele verlangens praten en slutshaming op klassieke pornografische websites. Ook wordt er nagegaan in welke mate porna beter inspeelt op vrouwelijke verlangens.

3. Onderzoeksdesign

3.1. Design

Een aantal decennia geleden was het bespreken van de seksualiteit van vrouwen nog een taboe. Vrouwelijke adolescenten groeiden op in een patriarchale samenleving waar het moeilijk was om als vrouw je verlangens en gedachten uit te drukken (Tolman, 2002). Het gebruik van woorden met een sterke connotatie zoals 'slet' leert ons dat de vrouwelijke seksualiteit gepercipieerd wordt als 'slecht' (Tanenbaum, 1999; 2015). Vrouwen worden dagelijks als 'slet' bestempeld, het is een mondiaal fenomeen (Tanenbaum, 2015). Onderzoekers hebben de blootstelling van vrouwen aan dergelijke seksistische opmerkingen onderzocht. Dit gebeurde door middel van dagelijkse dagboekstudies. Hun resultaten wijzen op een duidelijk verband tussen de bijna dagelijkse ervaringen van vrouwen met seksisme en hun mentale gezondheid (Landrine & Klonff, 1997; Swim, Hyers, Cohen, & Ferguson, 1998)

Uit onderzoek van Hambleton (2015) is gebleken dat er niet enkel sprake is van een *male gaze* maar ook een *female gaze*. Ik wil analyseren wat deze vrouwelijke blik juist inhoudt en in hoeverre hier reeds rekening mee wordt gehouden in de porna-industrie. De verlangens van vrouwen worden vaak onvoldoende erkend in onze samenleving, die vaak cultureel mannelijk georiënteerd is. Vrouwen worden veelal behandeld als object van mannelijke verlangens (Tolman, 2002). Bij oudere vrouwen merken we dat zij het moeilijker vinden om hun seksuele verlangens te uiten (BayCheng, 2003). De seksualiteit van jonge vrouwen wordt vaak benaderd als passief. Dit wordt gezien als een norm binnen onze maatschappij en komt voort uit een reactie op mannelijke verlangens. (Hollway, 1984; Lamb, 2010a; Tolman, 2000; Ussher, 1994).

In mijn onderzoek wil ik nagaan in hoeverre jongvolwassen vrouwen hun seksualiteit en consumptie van pornografische content kunnen bespreken. Hebben jongvolwassen vrouwen die pornografie consumeren het gevoel dat dit sociaal aanvaard is? In hoeverre kunnen zij hun ongenoegens, verlangens en interesse in de porna- en porno-industrie uiten tegenover naasten? Wat zijn deze ongenoegens en/of pluspunten aan porna?

Ik voerde mijn onderzoek door middel van focusgroepen. Dit leek mij een meerwaarde om een soort van debat te laten ontstaan en een logische manier om het taboe omtrent dit thema te doorbreken. Ik werkte gedurende deze focusgroepen met een aantal random fragmenten afkomstig van porno- en pornosites. Deze werden steeds een aantal dagen voor aanvang van de focusgroep naar de participanten gestuurd. Hierna werd de mening van de participanten over de video's in groep bevraagd. Op die manier kon ik zien hoe ze inspeelden op elkaars bevindingen en hoe men vaak tot een consensus kwam. Voorafgaand aan deze focusgroepen werd elke participant gevraagd worden een *informed consent* in te vullen, waar ze toestemming gaven om deel te nemen aan mijn onderzoek. Ook na afloop van de focusgroepen vulde elke deelnemer een *drop-off* in. Hier werd gepolst naar hun ervaring met de focusgroep. Op deze manier kon ik nagaan hoe (on)-/comfortabel de participanten zich voelden bij het bespreken van de thema's. Ook werd er gevraagd naar korte feedback over het verloop. Deze kan eventueel meegenomen worden naar verder onderzoek.

3.2. Methode focusgroepen

Een focusgroep is een diepte-interview dat plaatsvindt met een gehele groep. Deze groep wordt geselecteerd op basis van specifieke kenmerken, op die manier zijn ze representatief voor een bepaalde populatie (Thomas et al., 1995). Ook is het belangrijk dat de geselecteerde kandidaten iets kunnen vertellen over het onderwerp (Richardson & Rabiee, 2001). Volgens Carey & Ashbury (2016) is de ideale grootte van een focusgroep vijf tot acht participanten. Deze grootte zal afhankelijk zijn van de bereidwilligheid om mee te werken van de mogelijke participanten. Aangezien de huidige omstandigheden, zullen de focusgroepen plaatsvinden via online meetings.

3.3. Participanten

Ik zou graag werken met vier focusgroepen telkens bestaand uit zes participanten. Aangezien de focusgroepen online moeten verlopen, lijkt dit mij de ideale grootte. Op deze manier zijn er wetenschappelijk gezien voldoende deelnemers en verloopt het gesprek niet te chaotisch. De groepen zouden bestaan uit vrouwen tussen de 18 en 25 jaar (generatie Z). De verschillende levensfasen die een vrouw doormaakt blijken significant te zijn op vlak van seksuele beleving.

Pornografie wordt anders ervaren door vrouwen gebaseerd op hun psychoseksuele ontwikkeling. Zo is er bij adolescente vrouwen sprake van meer verandering op vlak van seksuele verlangens (Bassin 1999; Erickson, 1986). Deze constructen rond vrouwen en hun seksualiteit zorgen voor een invloed op de attitude en ervaringen van vrouwen tegenover pornografie (Ashton et al., 2017). Het is belangrijk dat alle participanten pornografie consumeren en op de hoogte zijn van wat pornografie precies inhoudt. Door middel van deze focusgroepen kan ik niet enkel de wensen van de gemiddelde jongvolwassen vrouw rond pornografische content nagaan maar kan ik ook analyseren of er in groep even vlot gecommuniceerd kan worden over bepaalde stellingen dan wanneer men individueel een vragenlijst beantwoordt.

3.4. Materiaal

Het leek mij interessant om een aantal fragmenten te selecteren uit 'mainstream' pornografie en van gespecialiseerde pornosites. Zo kregen de participanten een beter beeld van het aanbod van porno en pornografie, de dag van vandaag. Op deze manier kon ik nagaan of pornografie berust op stereotypen of eerder een alternatief biedt op de traditionele pornografie. Aangezien ik werkte met focusgroepen, was er sprake van uiteenlopende reacties die soms uitmondde in kleine discussies. Deze boden een interessante meerwaarde aan mijn onderzoek. Aangezien de huidige omstandigheden gingen de focusgroepen door via de Zoom-applicatie en werden de gesprekken opgenomen aan de hand van een recorder op mijn laptop. Voor deze plaatsvonden vulden alle participanten een consent formulier in, waar zij hun toestemming gaven om deel te nemen aan dit onderzoek en gaven zij aan dat ik alles mocht opnemen en verwerken (eventueel onder een schuilnaam).

3.5. Procedure

De participanten werden op voorhand duidelijk geïnformeerd waarover het onderzoek exact ging. Indien ze instemden, kregen ze op voorhand een aantal pornografische video's doorgestuurd die ze dienden te bekijken voor de focusgroepen doorgingen. Voor aanvang van elke focusgroep dienden alle participanten een consent form te ondertekenen waar het doel van het onderzoek nogmaals werd toegelicht en waarin werd verzekerd dat hun identiteit en gegevens niet gedeeld

zouden worden. Na het invullen van dit formulier, werd nog een duidelijke briefing gedaan over het verloop en doel van het onderzoek. Dit gebeurde heel nauwkeurig aangezien pornografie een complex en gevoelig thema is.

Ik nam gedurende de focusgroepen de rol van moderator op mij. De verschillende fragmenten die de participanten al eerder doorgestuurd kregen, werden achteraf in groep bediscussieerd. Verder stelde ik verschillende vragen, onder andere over hun voorkeur op vlak van pornografie. Na afloop van de focusgroep vulde elke participant nog een korte vragenlijst over hoe comfortabel/oncomfortabel ze zich voelden bij het gesprek, de discussies en het delen van hun mening omtrent pornografie. Deze werden terug naar mij doorgestuurd in combinatie met een drop-off document waarin de participanten hun persoonlijke gegevens en eventuele schuilnaam doorgaven.

3.6. Analyse

Alle gesprekken en discussies die plaatsvonden binnen de focusgroep werden opgenomen door middel van een schermopname. Alle gesprekken verliepen via de Zoom-applicatie. Na de focusgroepen transcribeerde en codeerde ik alle focusgroepen. Op deze manier kon ik mijn vergaarde informatie indelen in verschillende thema's. Ik vergeleek mijn verkregen codes per focusgroep en bracht de codes die overeenkwamen samen onder een thema. Aangezien er veel overeenkomsten waren tussen de verschillende focusgroepen kon ik spreken van een duidelijke representatie van de gemiddelde Vlaamse jongvolwassen vrouwen die pornografische content consumeert. Na het thematisch coderen van de vier focusgroepen, bleek dat ik voldoende informatie vergaard had. Er was sprake van theoretische verzadiging, dus er was geen reden om extra focusgroepen te organiseren. Uit mijn drop-off formulieren kon ik afleiden dat het merendeel van de participanten zich zeer comfortabel voelde gedurende de focusgroepen. Hiermee werd bevestigd dat de focusgroepen de meest geschikte onderzoeksmethode was voor mijn onderzoek en ik stap dichterbij het breken van het taboe omtrent dit onderwerp.

3.7. Onderzoeksethiek

Aangezien het consumeren van pornografie een gevoelig en complex thema is, was ethiek een cruciaal onderdeel van mijn onderzoek. Voor de start van elke focusgroep communiceerde ik helder

over het doel en de werkwijze van mijn onderzoek. De procedurele ethiek was van groot belang. Ik vroeg elke participant om geïnformeerde toestemming met een officieel formulier. Hierin werd benadrukt dat ik hun identiteit te allen tijde zou verbergen en dat de informatie die ik zou vergaren vertrouwelijk blijft. De kandidaten werden van bij het begin geïnformeerd dat de gesprekken zouden plaatsvinden in groep en dienden ook te ondertekenen dat zij de gedeelde meningen in de focusgroep niet zouden delen met de buitenwereld. Bij het opstellen van de verschillende focusgroepen voor mijn onderzoek ging ik op zoek naar kandidaten tussen de 18 en 25 jaar. Ik werkte volgens de sneeuwbalmethode en vroeg aan mensen in mijn omgeving of zij mogelijke participanten kenden. Daarna publiceerde ik een oproep op mijn sociale media, deze werd gedeeld door een aantal naasten. Op deze manier kwam ik al snel uit op 24 geschikte participanten die ik verdeelde over vier focusgroepen.

4. Resultaten

Op basis van mijn literatuurstudie besloot ik mij voornamelijk te focussen op de grote verschillen tussen porno en porna en het gegeven van *slutshaming*. Dit gegeven lijkt voort te vloeien uit de vrouwonvriendelijkheid die heerst op *mainstream* pornografische websites wat onrechtstreeks de oorzaak lijkt te zijn van het taboe omtrent de vrouwelijke seksualiteit. Uit verschillende onderzoeken die aan bod komen in mijn literatuurstudie, bleek dat er op *mainstream* pornografische websites vaak sprake is van de objectificatie van vrouwen hetgeen onrechtstreeks een impact heeft op hoe vrouwen in het dagelijks leven benaderd worden.

Gedurende mijn focusgroepen onderzocht ik hoe participanten porno van porna konden onderscheiden op basis van stereotypes. Hieruit bleek dat vrouwonvriendelijkheid en de daarbij horende slutshaming gekoppeld werden aan klassieke websites zoals Pornhub. Op basis van de vier focusgroepen die ondervraagd werden en onderling in discussie gingen met elkaar, kwam ik uit op drie overkoepelende thema's: porno versus porna, content op maat van elke consument en *slutshaming*.

4.1. Porno vs. porna

Elke focusgroep startte met de vraag hoe zij porno en porna van elkaar konden onderscheiden en dit op basis van fragmenten die hun voor aanvang werden doorgestuurd. Er werd nagegaan of zij bepaalde stereotypes konden herkennen op klassieke pornosites zoals Pornhub, YouPorn, Xvideos,... Het merendeel van de respondenten die porna boven porno verkoos, gaf aan dat de hoofreden hiervoor was dat porna meer inspeelde op de *female gaze* en dat de video's op pornosites over het algemeen veel vrouwvriendelijker zijn.

4.1.1. Onderscheid tussen porno en porna

Een reden waarom pornografie minder populair is bij vrouwen dan mannen is volgens Longino (2018) omdat het merendeel van de seksueel expliciete afbeeldingen en video's vrouwen degradeert en objectificeert. Wanneer deze denigrerende beelden tegenover vrouwen worden verwijderd uit pornografische video's lijkt pornografie vrouwen meer aan te spreken (Pearson

& Pollack, 1997). De creaties van Candida Royalle, staan bekend als een nieuwe vorm van pornografie die toegankelijker is voor vrouwelijke consumenten (Russel, 1998). De films van Royalle bestaan meer uit opbouwende momenten, er is meer sprake van voorspel voor de geslachtsgemeenschap (Began & Allison, 2003). Het merendeel van de participanten geeft aan het moeilijk te hebben met de manier hoe vrouwen gerepresenteerd worden in de meeste pornografische video's. Zo wordt er verteld dat het moeilijk is om video's te vinden waar de vrouw niet als onderdanig wordt voorgesteld terwijl veel participanten het gevoel krijgen dat in video's op pornosites meer sprake is van controle en die submissieve rol bij vrouwen minder voorkomt.

K.D: Ik heb daar ook echt al mee gestruggeld als ik naar 'gewone' porno keek, dat ik dacht... Ik vind hier geen filmpjes die ik leuk vind. Waarbij de man iets bij de vrouw doet, wat ik zelf ook leuk vind. Ik moet daar echt naar zoeken. Als ik dan iets intikte zoals 'de man bevredigt de vrouw' kwam ik uiteindelijk op iets helemaal anders, waar ik totaal niet naar op zoek was.

Laura: Ik vind ook bij die pornosites zoals Pornhub, dat die suggesties die als eerste komen vaak gangbang zijn en zo... Da gaat er direct superhard over, ook zo incest video's en dat vind je bij porna veel minder.

Liesbeth: Ik had ook het gevoel dat het er bij porno meer omgaat om de mannen te plezieren die ernaar kijken, dat het niet echt gaan om meisjes die het ook aantrekkelijk zouden moeten vinden ofzo.

Justine: Ik had het er vooral moeilijk mee dat vrouwen altijd zo submissief worden voorgesteld. Dat is dan in heel groot contrast met die pornosites. Daar zag je, nu nie per se gelijk die *BDSM*, zij was ook *dominated* maar ge zag gelijk wel dat er veel meer autonomie was in die filmpjes met vrouwen dan dat er autonomie was op die Pornhub sites.

Een groot deel van de participanten geeft aan dat ze het gevoel hebben dat erbij porna meer rekening wordt gehouden met de *female gaze* dan op klassieke pornosites. Wat opmerkelijk is, is dat er een duidelijke genderkloof aanwezig is wanneer het gaat om orgasmes. In elke categorie op pornografische websites zijn er meer mannelijke dan vrouwelijke orgasmes te zien (Schauer, 2005). Veel respondenten gaven aan content te verkiezen waarin een vrouwelijk orgasme voorkomt. Dit omdat ze zich graag identificeren met de vrouwelijke personages in de video's die ze bekijken.

Voor veel respondenten is het ook belangrijk dat de scènes die worden gespeeld realistisch zijn. Op deze manier zou men zich beter kunnen inleven. Op porna lijkt het of er meer aandacht wordt besteed aan de scenario's dan op klassieke pornosites. Een gegeven dat een mondiale trend blijkt te zijn op veel pornografische sites is *step porn*. Hier wordt verwezen naar seksuele relaties tussen stief familielieden. Het lijkt alsof pornografieproducenten deze narratieven gebruiken om dit taboethema aan te kaarten. Voor veel volwassen consumenten is duidelijk dat deze videofragmenten geënceneerd zijn (Office of Film and Literature Classification, 2019). Een groot deel van de participanten gaf aan het moeilijk te hebben met verhaallijnen waarin incestueuze relaties voorkomen. Ze gaven aan dit ongepast en onaantrekkelijk te vinden en begrijpen de populariteit omtrent deze thema's niet. Op porna komen gelijksoortige thema's zeer zelden voor.

EVM: Ik vind die video's op Pornhub zo zot *in your face* en da ander was aantrekkelijker. In dat van Pornhub zag je echt dat die vrouw daar niets aan vond. Alé, dat zag er gewoon pijnlijk uit. Bij die andere was da gewoon zowa rustiger.

Lore: Ik vind ook dat erbij porna misschien meer gefocust wordt op het vrouwelijke orgasme. Of dat daar ook zo meer aandacht naartoe gaat. Terwijl in porno vooral ja, het mannelijk orgasme centraal staat.

Margot: En ook iets realistischere scènes... Ik weet niet of dat op porna ook staat maar zo gelijk die familiescènes dat ziet ge op porno wel. Zo van die extreme zaken...

da heb ik op porna wel nog niet gezien. Ja oké, trio was er dan wel. Dat gebeurt dan wel nog iets vaker denk ik dat er een stiefzus met een broer is of zo... Ik denk da ge da minder snel op porna ga vinden.

4.1.2. Stereotypes op pornasites

Porna verkondigt op een manier dat de vrouwelijke seksualiteit niet gelijk kan zijn aan die van een man en dit door stereotype vrouwelijke elementen te verwerken in de verhalen die verteld worden op pornasites. De veelvoorkomende romantische scenario's bevestigen genderstereotypen en maken seksuele onderdrukking makkelijker (McNair, 1996). Een groot deel van de respondenten had het gevoel dat er stereotypen aanwezig zijn in porna. De meest genoemde stereotypen waren romantische scenario's, het veel en uitgebreid voorspel bij de vrouw en het hoge aantal lesbische pornografische content.

Het merendeel van de respondenten begreep dat sommige vrouwen dit soort content verkiezen en dat de stap kleiner is om naar een pornasite te gaan dan naar een pornosite. Ongeveer de helft van de respondenten vond dat hun seksuele verlangens niet worden weerspiegeld op pornasites. Ze hadden moeite met de vaak te romantische scenarios en vonden hierdoor dat de verhaallijnen vaak onrealistisch overkwamen, wat identificatie moeilijk maakte.

Jasmine: Het is ergens ook een beetje romantisch. Waar dat ik het dan heel moeilijk mee had, omdat... Het zijn wel nog altijd acteurs die seks met elkaar hebben en als dat dan gewoon vollenbak seks is dan komt da voor mij geloofwaardiger over. Omdat dat ook de relatie is dat die acteurs in het echt me elkaar hebben.

K.D.: Het is wel gespeeld maar ik kan mij wel voorstellen dat er veel vrouwen dat juist leuk vinden. En veel vriendinnen van mij die daar niet naar willen kijken, naar gewone porno omdat ze dat vies vinden.

Liesbeth: Het is niet dat da zo extreem hard moet zijn zoals die klassieke filmpjes op Pornhub maar het moet ook niet altijd zo heel zacht en vrouwelijk zijn. Dat is niet perse wa vrouwen altijd willen.

Door de vaak stereotype aannames en verhaallijnen worden vrouwen genegeerd als complexe individuen met onafhankelijke seksuele verlangens. In een eerder onderzoek van Sonnet (1999) gaven vrouwelijke respondenten aan dat in porna vaak een gebrek is aan expliciete representaties van seksuele activiteiten. Dit illustreert de vrouwelijke ambivalentie in seksuele constructies en pornografische consumptie (Attwood, 2005; Parvez, 2006). Ook in dit onderzoek gaf ongeveer de helft van respondenten aan dat de video's een te langzame opbouw hebben en explicieter mogen zijn.

Jade: Ik denk bepaalde intimiteit. Da's toch typisch, alé toch wat ik heb gezien. Zo seksuele porna dat is zo heel de tijd beffen en vingeren. Terwijl dat het lichaam bestaat uit andere intieme plekken die vrouwen leuk vinden. Dat het vooral ofwel lesbische porno is ofwel heteroseksueel waarbij het weer redelijk stereotiep is... Hoe da de seks moet voorlopen maar gewoon... iets meer me liefde ofzo... Of met beide mensen die bevredigd worden. Soms mis ik wel zoiets meer ma 'k weet niet goed wat.

Rosie: Ik vind soms porna, ja... iets te romantisch en iets te traag opbouwend. Omdat 'k ook niet altijd zo lang masturbeer. Das meestal zo *vite fait*. Ma uhm, ik denk da porna dat da ook zeer stigmatiserend kan werken en ook voor mannen. Die sluiten da automatisch uit porna. Omdat ze denken dat is voor vrouwen en dan kijken ze daarnaar en denken ze... Oké, das echt superstereotiep. Ma ge hebt wel echt ook verschillende genres in porna, als ge weer zoekt...

4.1.3. Stereotypes op pornosites

Uit recent onderzoek van Coetsier (2020) blijkt dat veel jongvolwassen vrouwen die pornografie consumeren zich bewust zijn van de dominante *male gaze* op klassieke pornosites. Zo merkten ze op dat er sprake was van veel dominantie door mannen en dat er regelmatig wordt gewerkt met close-ups van het vrouwelijk lichaam. De deterministische *male gaze* gaat hiermee gepaard,

deze *gaze* projecteert de mannelijke heteroseksuele fantasie rond het vrouwelijke figuur (Mulvey, 1989).

Een groot deel van de participanten geeft aan zich soms vragen te stellen bij bepaalde video's die op pornografische websites geplaatst worden. Ongeveer de helft van de video's wordt door een groot deel van de participanten gezien als onethisch. Het gevaar in online pornografische content kan zitten in het feit dat dit illegaal kan zijn. Elke gebruiker kan online anoniem consumeren en heeft toegang tot alle mogelijke content zonder het gevaar om sociaal veroordeeld te worden (Cook, 2005).

Britt: Ik denk ook dat gewone porno vaak zo op het randje van illegale dingen is. Of zo vaak zo incest, bijna semi verkrachtingen. Ik denk dat porno dan vaker gewoon meer om de seks draait en niet om 'het is spannend omdat het illegaal is'.

EVM: Er is gewoon zoveel degoutante content op die site dat je daar zelf bijna niet naar wilt kijken. Zo al die *step brother* en *step sister* dingen dat je hebt doorgestuurd... Geen idee waarom dat iemand daarover zou denken van dat online te zetten. Dat daar miljoenen filmpjes van worden gemaakt, alé...

De objectivering en seksualisering van vrouwen kent al een heel lange geschiedenis maar de constante lichamelijke verwijzingen komen vooral online voor. Ze dragen bij tot de stereotypen omtrent gender (Sobieraj, 2017). Vrouwelijke adolescenten groeien op in een patriarchale samenleving waar ze onderdrukt worden. Ze worden eerder gezien in plaats van gehoord. Jonge vrouwen ervaren een enorme druk om zich steeds vrouwelijk te gedragen. Ze worden geacht dit te doen en dienen hiervoor hun eigen gedachten en gevoelens te onderdrukken indien nodig (Tolman, 2002). In pornografie is er sprake van elementen die de mannelijke kracht benadrukken (McWhorther, 1999).

Vrouwen worden vaak gezien als een symbool van lust, ze dienen om mannen te plezieren en hun behoeften te vervullen in films. De *male gaze* is duidelijk waarneembaar op de verschillende

pornografische websites. Daar ligt de focus voornamelijk op de penetratie en ejaculatie van de man en het lichaam van de vrouw (Hambleton, 2015). Bijna elke participant had het gevoel dat vrouwen vaak onderdanig worden voorgesteld op mainstream pornografische websites. Volgens een deel van de participanten heeft deze representatie een impact op hoe vrouwen worden benaderd in de realiteit. Het merendeel heeft ook moeite met de overkoepelende *male gaze* op klassieke pornografische websites. Meer dan de helft van de video's zijn gebaseerd op onrealistische fantasiën van mannelijke consumenten. Zelfs bij lesbische pornografie heeft een groot deel van de participanten het gevoel dat er te vaak sprake is van objectificatie van het vrouwelijk lichaam.

Jade: Is dat niet in het algemeen bij porno zo dat vrouwen in een onderdanige positie worden gezet. Ik denk bij porno in het algemeen dat dat de *vibe* is die ze willen creëren. Dat iemand onderdanig is en dat komt ook uit de positie dat de vrouw inneemt in onze maatschappij, onderdanig en onderdrukt. Dus ik denk dat dat eigenlijk gewoon een basisregel is voor porno. Dat is hoe vrouwen worden gezien en dat is ook hoe ze ons gaan behandelen.

Farah: En bij seks tussen twee vrouwen heb ik vaak ook het gevoel, dat dat ook zo voor mannen is gemaakt. Dan denk ik van ah, dat is dan al meer een *safe space*. Maar bij meer dan 90% van die video's denk ik dan van 'maar zo gaat het helemaal niet'.

Hannah: Ja of zo sommige gasten, gelijk anaal. Die willen dat allemaal zo ne keer proberen. Maar dan denk ik van anaal is niet de norm. En dat heb je in porno sowieso veel hé anaal. Maar pff ja...

De vrouw wordt vaak weergegeven in het midden van het beeldscherm, iets wat lijkt op te vallen. Terwijl het lichaam van de man meestal wordt bijgesneden, zodat enkel de geslachtsdelen in beeld zijn. Het lichaam van de vrouw kent dus in beide geval een groot visueel belang (Schauer, 2005). Een aantal participanten vonden het opmerkelijk dat in heel wat pornografische content

steeds veel aandacht wordt besteed aan de expressies van de vrouw, terwijl het gezicht van de man zelden in beeld komt.

Lou: En ook bij porna is mij opgevallen dat ge vaak ook de mannen hun gezicht nog ziet. Want bij Pornhub zijn bijna altijd hun hoofden er helemaal afgesneden. En dan is het gewoon een lichaam en een vrouw die dan duidelijk gezichtsuitdrukkingen weergeeft.

Laura: Ik vind ook dat porno heel veel gefixeerd is op de vrouw, zoals Lou net zei. Dat de man zijn hoofd er zelfs afgeknipt is. Het gaat echt over de vrouw in die positie, het gaat niet eens over de man die domineert. Het gaat om de vrouw die onderdanig is. En daarom da de vrouwen gefixeerd worden als 'hoeren', als ze pornosterren zijn. Terwijl die mannelijke pornosterren helemaal niet zo bekeken worden, want die komen vaak zelfs niet eens in beeld.

4.1.4. Vrouwonvriendelijkheid als rode draad op mainstream pornografische websites

Onderzoek heeft aangetoond dat geweld tegen vrouwen een serieus probleem is in zake humanitaire rechten en gezondheid (Krug, 2002). De representatie van vrouwen als seksueel object en slachtoffer in verschillende media vergroot de acceptatie van geweld tegenover vrouwen (Malamuth et al., 2000). Het bewustzijn rond de seksuele representaties van vrouwen dient te groeien om te zorgen voor het fysieke en emotionele welzijn van vrouwen (Killbourne, 1999). Een groot deel van de participanten geeft aan dat ze het merendeel van de pornografische content op klassieke pornosites zien als vrouwonvriendelijk. Voor vele participanten is dit de hoofdzaak om bepaalde video's niet te bekijken en eerder terug te grijpen naar varianten zoals porna.

Mau: Soms is het inderdaad super onrealistisch, zo hoe da begint. Het gaat zo meteen van het één naar het andere. En dan da inzoomen enzo. Dan heb ik zoiets van wow of soms zie ik ook wel dat de vrouw echt als een object wordt gezien. Zo superhard ook,

ale... Bijvoorbeeld dat er een gast wordt gepijpt en dat da zo mega me duwen en trekken is. Dan zit ik daar echt zo van 'wow, *not really my thing, we will choose another video*'.

Liesbeth: Of daar ook gewoon levenloos bijligt zo van... Gelijk dat ze zelf ook wil dat dat gedaan is. Alé, gelijk dat ze er zelf geen plezier uithaalt.

Rosie: Moest alles op die eerste pagina niet mega vrouwonvriendelijk zijn, dan zou de norm ook wat veranderen. Dat mannen dat misschien ook aangener zouden vinden dan.

Farah: Ge hebt vrouwen die dat leuk vinden tijdens de seks om zo lichtjes gedenigreerd te worden. Maar da zou eigenlijk maar een kleine categorie moeten zijn in de duizenden categorieën op pornosites. Alhoewel dat lijkt nu zo een rode draad door heel veel video's.

Zoals eerder aangehaald heeft bijna elke participant het gevoel dat er sprake is van mannelijke dominantie en vrouwelijke onderdrukking in pornografische content. Voorbeelden hiervan zijn mannen die de vrouw anaal penetreren en daarna oraal penetreren of vrouwen die dubbel gepenetreerd worden. Er is al veel onderzoek gebeurd naar de dominantie van vrouwen door mannen in pornografie. In een studie van Snyder (1988) werd geconstateerd dat in 54% van de scènes van pornografische films sprake was van seksuele dominantie en uitbuiting.

Ook het gebrek aan hygiëne was een reden voor bepaalde participanten om sommige video's niet te bekijken. Dit gebrek aan hygiëne, bij onder andere het veranderen van posities gedurende de seksuele daad werd gezien door een aantal participanten als een zorgwekkend en vrouwonvriendelijk gegeven. Gedurende elke focusgroep was er een angst omtrent deze vrouwonvriendelijke gewoontes in *mainstream* pornografische content. Deze zouden kunnen leiden tot onethische handelingen tegenover vrouwen in onze maatschappij. Dit soort content kan onbewust mannelijke consumenten motiveren tot een ongewenste benadering van

vrouwen en schetst een onrealistisch, negatief beeld van de vrouwelijke seksualiteit die vaak wordt voorgesteld als minderwaardig.

Rosie: Ik denk zo dat de verhouding in de maatschappij is gereflecteerd in porno. Maar porno stimuleert ook de verhoudingen en leert jongeren aan hoe ze zich moeten gedragen tijdens seks.

Farah: Ik denk vaak aan veiligheid en hygiëne als ik naar porno kijk. En als ik die bijvoorbeeld zie switchen tussen anaal en vaginaal... Dan denk ik altijd van 'oef, ik haat dit, want da is zo onhygiënisch'. Daar wordt gewoon niet aan gedacht en da is dan gewoon zo van we doen het gewoon, want ik vind het lekker.

In bijna elke video geeft de vrouw aan 'dat ze dit wilt'. De onrealistische porno wereld vindt zijn weg naar onze realiteit. De 'ze wou het' mentaliteit die we vaak zien terugkomen in pornografie wordt genormaliseerd. Zelfs wanneer het duidelijk is dat ze het helemaal niet wou. De manier hoe mannen seks zien, moet geen man-vrouw dynamiek aanmoedigen die degraderend is. Toch is hier sprake van op pornografische websites (Cappiello & McInney, 2015). Ongeveer de helft van de respondenten baart zich zorgen om de pornografische video's waar er wordt gespeeld met het geven van *consent*. Het lijkt een stereotiep gegeven op veel *mainstream* pornografische websites dat een gevaarlijke impact kan hebben op hoe vrouwen benaderd worden.

Laura: Ja, ik vind ook zo die verheerlijking daarin van zo precies zo kinderlijke trekken. Die zo jong en zo onschuldig moeten zijn zagezegd. Da's zo precies zo het ophemelen van 'ge moogt niet seksueel actief zijn'. Het zou al bijna slechte porno zijn als de vrouw zegt 'oh ja, *let's go*'. Die moet al zowat zijn van 'neenee, ik wil dat niet'.

Jade: Soms worden ook wel dingen gezegd die super ongepast zijn. Zoals bijvoorbeeld zo trio's ofzo. Dat de vrouw dan binnenkomt en de oudere man dan zegt van 'ja, da jong meisje heeft het altijd al gewild, gepakt worden door twee oude mannen' of 'ze

zegt misschien nee maar ze bedoelt ja'. Tamelijk gewelddadige scènes, waarbij ge wel soms een beetje aangespoord wordt. Da hoorde nu ook vaak hé, van 'maja, ze zei wel nee ma ze lachte ofzo'. Snapte dat er zo geen duidelijke signalen zijn van wat dat een vrouw echt wilt. Omdat in porno zot veel vrouwen zo 'neenee' zeggen ma dan ja...

Rosie: Da's een genre zo hé... Dat spelen met die consent. Da's eigenlijk echt... een drijfveer voor in de realiteit van 'ze zegt nee, maar...'

Laura: Ik vind alles wat zo gerelateerd is zo aan die *rape*... En da ze spelen dat die vrouw da niet wilt. Ik vind da allemaal zo ontierend... Ge voedt heel de *rape culture*.

4.1.5. Het nabootsen van pornografische content om de verlangens van mannelijke partners in te vullen

Veel jonge vrouwen hebben het gevoel dat mannen niet aangeleerd wordt om interesse te tonen in de vrouwelijke seksualiteit. Hierdoor wordt vaak gedacht dat het nabootsen van erotische acties uit pornografische video's steeds zal uitmonden in seksueel plezier voor beide partijen (Hambleton, 2015). Voor veel participanten is pornografie de eerste waarneming van hoe seks hebben met je partner eraan toegaat. Jonge vrouwen willen voldoen aan bepaalde idealen die geschept worden door deze pornografische content. Een aantal participanten gaven aan dat ze het gevoel hadden dat de hedendaagse pornografische content zorgt voor een soort van prestatiedruk. Iets minder dan de helft van de participanten vertelde dat ze soms acties nabootsen uit pornografie omdat ze het gevoel hebben dat dit van hun verwacht wordt. Het merendeel van deze participanten gaf aan dat dit vooral het geval was op jongere leeftijd.

EVM: Zo het verschil tussen wat ik dacht da zo leuk was toen ik 16, 17 was en nu... Da was ook omdat ik wist toen nog niets wist en ik had zelf toen nog nooit een orgasme gehad ofzo. Dus dan kijkt ge naar porno en denkt ge zo van 'oké, da vinden jongens leuk'. Zeker omdat jongens mij toen nog zot intimideerde, dan wou ik hun zo meer *pleasen* ma tegenwoordig ben ik zo meer van 'ik ga mijn energie niet in iets steken als ik er zelf niet iets uit krijg'.

Justine: Ik heb ook soms het gevoel dat veel vrouwen zo de noodzaak voelen om zich te gedragen zoals daarin. Ik heb ook zo een vriendin, waarvan ik weet die daar soms naar kijkt... En dat mensen echt zeggen van die poept echt gelijk een pornstar of zo. Dan zeggen die da daarover en dan vind ik dat soms jammer. Dan denk ik... Zou ze dat doen omdat ze zich verplicht voelt. Dat ze denkt van 'dat komt zoveel voor die seks in porno dus ik moet ook zo seks hebben, want dat is wat dat mannen *nice* vinden'.

Critici die deel uitmaken van feministische bewegingen hebben al eerder beargumenteerd dat de vrijheid die vrouwen hebben om 'geen' orgasme te hebben beperkt is. Er wordt maatschappelijk aangenomen dat je een orgasme moet hebben om te spreken van seksueel plezier. Deze reflecties zijn voornamelijk te danken aan pornografische content. Door deze representatie kunnen vrouwen het gevoel krijgen dat een orgasme iets cruciaal is tijdens een seksuele handeling. Doordat orgasmes steeds voorkomen in deze video's kunnen vrouwen dit zien als een verplichting en deze scenario's incorporeren in hun dagelijkse leven (Bell & McClelland, 2018). Het meest opmerkelijke gegeven dat een invloed lijkt te zijn uit pornografische content is de verwachting dat de vrouw een orgasme moet hebben. Vooral in de laatste focusgroep gaf ongeveer elke participant toe al eens een orgasme nagebootst te hebben. De reden hiervoor was vaak om hun sekspartner een goed gevoel te bezorgen.

Jitske: Het ergste is dat ik gewoon al ne keer gefakete heb om hem inderdaad een goed gevoel te geven. Dat is zo verkeerd eigenlijk... Want ik wou hem dan een goed gevoel geven van 'ge hebt het goed gedaan en zeg het maar tegen uw vrienden'. Ma inderdaad... Eigenlijk wel erg hé.

Emma R.: Ik had onlangs een hele grote discussie met een bende jongens. Omdat ik zei van 'als je echt denkt dat uw bedpartner een orgasme heeft gehad tijdens seks, grote kans dat dat orgasme gefaket is'.

Margot: En ja ook, ze zijn erop uit om de vrouw te laten klaarkomen omdat zij dan goed gepresteerd hebben. Ze zijn er niet op uit om de vrouw te laten klaarkomen omdat ze ervan geniet.

4.2. Pornografische content op maat van elke consument

In elke focusgroep werd ook nagegaan wat voor content de participanten prefereerden. Dit was een persoonlijker vraag maar het merendeel van de participanten deelden hun mening hierover. Al snel werd duidelijk dat realistische scenario's, soloseks video's en lesbische content de overhand hadden. Een opmerkelijk gegeven aangezien een groot deel van de participanten die naar lesbische content kijkt aangaf heteroseksueel te zijn.

4.2.1. De populariteit van lesbische pornografische content

Het lijkt er op dat fluiditeit bij vrouwen meer aanvaard is dan bij mannen. Nergens op websites op maat gemaakt voor vrouwen kan je afleiden dat de lesbische content enkel voor biseksuele of lesbische vrouwen bedoeld is. Door het materiaal aangeboden op de websites en de populariteit van lesbische en biseksuele pornografie bij vrouwen wordt afgeleid dat de vrouwelijke seksualiteit over het algemeen deels biseksueel lijkt te zijn (Schauer, 2005). Eén van de meeste opmerkelijke constaties die naar vorkwam na het voeren van de vier focusgroepen is dat meer dan de helft van de participanten lesbische pornografische content prefereren boven heteroseksuele pornografie. De voornaamste redenen waren de aandacht voor het vrouwelijk orgasme en hoe het vrouwelijk lichaam als het ware 'aanbeden' werd. Ook werd er volgens een groot deel van de participanten van uitgegaan dat vrouwen beter om kunnen gaan met het vrouwelijk lichaam en meer respect hebben voor elkaar.

Emma: Ja, da is ook de reden waarom da ik soms lesbische porno kijk. Omdat ik zoiets heb van, die weten wat er leuk is en die weten wat dat er goed is dus die kunnen dat sowieso beter bij elkaar dan dat een man dat kan inschatten. Want die weet nie hoe dat het voelt.

Laura: Ik ga op pornosites toch veel meer lesbische content kijken. Omdat de hetero content echt zo alé... Dat is precies zo pompen als die seks zijn aan 't hebben. Ik zou dat echt niet aangenaam vinden, ik kan mij dat ook niet inbeelden dat ze dat aangenaam vindt. In lesbische content is dat nie per se romantischer... Maar gewoon normaler, dat is niet zo hard.

Een aantal vrouwen onderscheiden hun voorkeur wanneer ze naar pornografie kijken van hun voorkeur wanneer ze seksuele activiteiten uitvoeren. Sommige erotische scenario's zijn opwindend om over te fantaseren, maar veel vrouwen geven aan geen nood te hebben om deze zelf toe te passen. Vaak omdat ze moeilijk uit te voeren zijn of tegen de waarden en normen van de relatie waarin ze zich bevinden (Ashton et al., 2019). De meerderheid geeft aan dat ze zichzelf zien als heteroseksueel en niet het verlangen hebben om hier zelf mee te experimenteren. Bij lesbische pornografie staat het vrouwelijke orgasme centraal. Het is opmerkelijk hoeveel participanten aangeven dat het er bij heteroseksuele pornografie vaak te hard aan toegaat waardoor het minder aangenaam is om naar te kijken. De meerderheid van de respondenten die aangaven dat ze regelmatig naar lesbische pornografie kijken, zegt dat ze het niet aantrekkelijk vinden om naar pornografie te kijken waar de vrouw als passief en submissief wordt voorgesteld. In lesbische pornografie lijkt dit veel minder vaak voor te komen. Wanneer je pornosites bekijkt, merk je ook dat er heel wat lesbische pornografie aanwezig is.

Emma R.: Wat dat ik heb met lesbische porno is gewoon, daar wordt de vrouw zo aanbeden gelijk. Zo ja, 'je bent lekker...' in sommige video's met mannen erbij zijn die vrouwen gewoon een neukobject punt uit en dat heb je niet bij lesbische porno.

Nikki: Ik ga denk ik meer op zoek ben naar die *feminin touch*. Omdat het anders soms misschien wat te hard is of de vrouw misschien wat overkoepeld wordt in sommige formaties. Daardoor ga ik eigenlijk vaker kijken naar *lesbian*. Zo ja, 'k weet niet... Vrouwen zijn gelijk fijner met elkaar dan met een groep mannen daarbij, of zo?

Emma: Ik ben 100% hetero en alé filmpkes die soms op pornosites komen ook al is da soms lesbisch. Terwijl ik da totaal nie ben... of ook ik kijk ook soms naar trio's, terwijl dat niet meteen mijn realiteitsverlangen is of zo maar al die filmpkes vind ik *nice*. Heel vaak gebeurt het dat ik filmpjes kijk waar dat ik normaal niet aangesproken door zou worden op een normale pornosite, denk ik.

4.2.2. De zoektocht naar gepaste content en het belang van identificatie

Seksueel genot op zich is een raadselachtig onderwerp wat enorm moeilijk te veralgemenen valt voor onderzoek (Hambleton, 2015). Cyberseks kan kansen bieden om jezelf beter te leren kennen door verschillende rollen aan te nemen. Dit kan op vlak van gender, leeftijd, seksualiteit, etniciteit en uiterlijk (Ciclitira, 2004). Zoals Hambleton (2015) aangeeft is het moeilijk om onderzoek te voeren naar welke pornografisch content vrouwen het meest aanspreekt. Dit aangezien het zo een uiteenlopend en complex gegeven is. Wat wel opmerkelijk is, is dat het merendeel van de respondenten aangaf het moeilijk vinden om op klassieke pornografische websites content te vinden die strookt met hun seksuele verlangens. Vaak dienen ze hiervoor specifieke zoektermen te gebruiken.

Janneke: Als ik op pornosites ben dan ga ik letterlijk in de zoekbalk typen: *romantic* of zo *love making of couple*,... ma zelfs dan nog... de video's die ik dan krijg zijn nog altijd niet *romantic of love making*. Het leunt al iets meer aan maar... ik moet lang zoeken.

Farah: Ik heb het gevoel dat ik in de zoekbalk altijd zo super specifieke dingen moet intypen omdat anders geraakt ge er gewoon niet. Dan vindt ge niet de porno die aangenaam is om te kijken. Ik zoek ook zo heel vaak *tease* omdat ik weet dat dat dan trager gaat en zo ietsje meer *teasen* is en niet zo direct erin rammen.

Emma: Bij mij was da wel zo inderdaad zoals da Irene zei... Dat ik ook echt pagina na pagina ook op Pornhub moest door scrollen om iets te vinden dat ik leuk vond en toen ik dan Lottelust had ontdekt... (Lacht)

Jasmine: Ik denk dat dat zo, vanaf dat ik porno heb ontdekt... 'K denk dat ik vijftien of zo was. Ge blijft dingen ontdekken en dan ook door relaties te hebben, ook seksuele relaties gaat ge dan ook een beetje beginnen uitproberen en dan zelf wel zien. Het is inderdaad zo een beetje *selffulfilling prophecy* ma dan langs beide kanten. Als ge dingen gaat uitproberen en ge merkt zo van 'wow 'k vind da gelijk wel echt leuk'... Dan ga ik ook wel naar die dingen blijven kijken maar als ik die dan uitprobeer en ik vind het dan uiteindelijk niet leuk in 't echt dan stop ik ook me naar zo een pornografische beelden te kijken.

Sommige vrouwen beschrijven pornografie als een manier om jezelf als individu te verbeteren en je partner te plezieren. Seksuele beelden kunnen meteen opwinding oproepen. Deze opwinding komt meestal tot stand door voyeurisme of het perspectief in te nemen van de acteur/ actrice die in beeld is in de pornografische content. Verschillende vrouwen gaven aan het bevrijdend te vinden om verschillende soorten lichamen te zien in pornografische video's (zowel van mannen als vrouwen). Op die manier vonden ze het makkelijker hun eigen lichaam meer te leren appreciëren (Ashton et al., 2019). Zo geeft een deel van de participanten ook aan dat ze video's verkiezen met acteurs/actrices waarmee ze zichzelf kunnen identificeren. Het gaat hier dan om pornoactrices waar zij op gelijken en pornoactrices/-acteurs die het dichtst aanleunen bij hun 'type'. Scenario's waarin situaties voorkomen die de participanten zelf uitvoeren in hun seksleven zijn ook populair. Dit kan ook gezien worden als een vorm van identificatie.

Hannah: Bij mij zijn dat mensen waar da ik mee kan *relaten* zagezegd. Blanke mensen dus en mensen van mijn leeftijd. Dus gewoon mensen die een beetje gelijken op mij. Waar ik totaal niet van wild word, zijn oudere mensen en mensen met een andere huidskleur. Ma dat is echt puur persoonlijk, da is totaal niet racistisch ma gewoon persoonlijk. Gewoon zowat mensen die in mijn 'categorie' zitten zagezegd.

Margo: Dat is bij mij ook... en da moet niet meteen seks zijn. Dat kussen en zo ervoor en gewoon inderdaad, iets waarmee ik mij kan identificeren.

Uit een onderzoek van Attwood (2005) blijkt dat de vrouwelijke lichamen die voorkomen in pornografische content een negatieve impact kunnen hebben op het zelfbeeld van vrouwen en hun relatie met mannen. Ook gedurende de focusgroepen gaven een aantal respondenten aan zich soms onzeker te voelen door de vrouwen die voorkomen in pornografische content. Dit kan in verband gebracht worden met die identificatie waar veel participanten naar streven wanneer ze pornografische content consumeren. Indien deze identificatie op basis van lichamelijke kenmerken onmogelijk is, geven sommige participanten aan dat dit kan resulteren in onzekerheid.

Jitske: Ge hebt daar iets bredere vrouwen of misschien iets zwaarder maar de meerderheid van die vrouwen heeft ook zo het perfecte lichaam. Grote borsten, grote kont en dan voelt ge u ook zo... ik voel mij al ongemakkelijk als ik daarnaar kijk want die man geniet van haar maar ik zie er zo niet uit. Ik ben zo niet dus ik vind dat jammer. Ja, ik voel mij zo totaal niet gerelateerd met die meiden daar.

Margot: Dat is ook de reden waarom ik daar niet naar kijk met mijn lief ofzo. Uhm, we hebben die poging al eens gedaan. Ik dacht direct van ja, zet maar af want wie ben ik om... Nee pff, ge begint u te vergelijken en ge beseft van 'oei, oei, daar lig ik nie mee op één lijn'.

Een aantal participanten vertellen dat zij regelmatig naar video's kijken waar een vrouw zich masturbeert. Dit wordt ook wel solo-seksvideo's genoemd. Ongeveer één vierde van de respondenten gaf aan deze video's te verkiezen omdat hier steeds een vrouwelijk orgasme plaatsvond. Sommige respondenten keken deze video's ook op jongere leeftijd om ervaring op te doen rond het verkrijgen van een orgasme. Uit onderzoek van Böhm, Franz, Dekker & Matthiesen (2015) blijkt dat zowel mannelijke als vrouwelijke consumenten inspiratie halen uit deze soloseksvideo's of masturbatievideo's op pornografische websites.

Margot: Ik heb ook wel goede ervaringen met de solo-seksfilmpjes. Eerder omdat ik daar ook gewoon wel veel uit geleerd heb voor mezelf, omdat ik veel problemen had met mijn zelfbevrediging en pas op ja, ik heb daar niet alles uit meegenomen maar da heeft wel ergens geholpen in mijn eigen te ontdekken, die soloseks.

Irene: Zo van die *feminin touch* dat 'k ook dan ook wel mis bij de 'normale filmpjes', normaal zeg maar... Wat ik dan doe, ik ga niet meteen lesbische porno opzoeken maar veel meer zo masturbatie dan. Maar dat is meestal echt zo op het einde dan als ik zo mega zit door te klikken en denk van 'kom, het moet hier gaan gebeuren'. Dan zoek ik masturbatiedingen op, van meisjes die dat dus bij zichzelf doen en dat vind ik altijd wel vree wijs. Behalve als ge echt merkt dat dat zo van die *cam girls* zijn en dat er een man is die aan 't ander scherm zit en dat ze weer dingen doen die de man zogezegd leuk vindt. Dat ze daar dan met zo een ziek dildo staan, dat 'k denk van niemand vindt dat leuk toch, zulke dingen?

4.2.3. Het bespreken van seksuele verlangens met naasten

Onderzoek heeft aangetoond dat ouder-kind-communicatie omtrent daten en seksuele ervaring een invloed heeft op het gedrag van jongvolwassenen. Het advies dat ouders geven omtrent seksuele veiligheid, dating gedrag,... blijkt een invloed te hebben op de keuzes die adolescenten maken (Dilorio, Pluhar, & Belcher, 2003). Het gegeven advies bleek te variëren afhankelijk van het geslacht van de jongvolwassene. Hier is sprake van een seksuele dubbele standaard. Zo zou er aan mannelijke adolescenten meer advies gegeven worden over seksuele exploratie en plezier dan bij vrouwelijke adolescenten (Downie & Coates, 1999; Moore & Rosenthal, 1991). Bij jongvolwassen dochters ging het eerder om boodschappen waar de nadruk werd gelegd op voorzichtig zijn en bescherming. Er werd hier meer gewezen op mogelijke negatieve gevolgen van seksuele activiteit (Downie & Coates, 1999; O'Sullivan, Meyer-Bahlburg, & Watkins, 2001).

Een groot deel van respondenten gaf aan dat ze met vriendinnen en leeftijdsgenoten makkelijk konden praten over hun seksuele verlangens en hun consumptie van pornografie. Slechts een gering aantal participanten vertelden dat ze hier thuis met hun ouders over konden praten. Het merendeel gaf aan nooit geleerd te hebben over het bestaan en consumeren van pornografie en aandacht voor seksueel genot. Er lijkt bij veel gezinnen dus een taboe rond deze thema's te hangen. Een aantal participanten gaven aan dat ze al op jonge leeftijd in aanraking kwamen met pornografische content. Doordat er heel geschokt werd gereageerd door ouders van bepaalde participanten gaven zij aan dat dit voor hen een gevoel van schaamte creëerde wat onrechtstreeks een aanzet kan zijn om hier nooit meer iets over te delen. Dit kan een mogelijk oorzaak zijn die het taboe in de hand werkt.

Irene: Ik ben echt heel vroeg me pornoverhalen in aanraking gekomen. Door de *Joepie*... Wij hadden een Ipad met het gezin. En ik had da dan opgezocht en natuurlijk, ik wist nog niks van zoekgeschiedenis wissen en ja... Mijn papa pakt die Ipad dan vast en ziet da allemaal staan en die had dan zo een beschermend mechanisme. Die dachten van 'wow Irene is daar nog veel te jong voor' en dan hadden wij zo een gesprek van 'ja, ben je ooit al online een man tegengekomen die u zulke dingen heeft gevraagd'. Dat maakte het gelijk iets super erg... Gelijk oké, *so what* da ik er wat vroeger bij was. Maar daardoor had ik zo het gevoel van, dat is super erg wat ik hier aan 't doen ben. Ik denk dat het daardoor is da 'k daar niet zo snel me mijn vrienden heb over gepraat.

Emma: Mijn ouders hadden da gezien en ik heb mij letterlijk een jaar denk ik, iedere keer voordat ik ging slapen... mij zo schuldig gevoeld... Van *shit*, wat heb ik nu gedaan want ik denk zelfs da mijn broer erbij stond. Gewoon zo van 'iets doen wat niet mocht'. Da was totaal niks seksueel ma... en dat mijn mama toen zei van 'maar wat doe jij nu, ben je helemaal geschift?' Ik was nog superjong, misschien twaalf jaar of zelfs jonger en uhm... ik heb mij daar echt lang schuldig over gevoeld. Ik kom uit een zeer traditioneel gezin, die zijn daar precies niet mee opgegroeid en willen dat alles normaal en traditioneel verloopt.

4.3. Slutshaming

Als laatste thema werd het gegeven *slutshaming* behandeld. Er werd nagegaan wat deze term inhield voor de participanten. De focus lag eerst op *slutshaming* binnen pornografische content, bijvoorbeeld door te refereren naar pornoactrices als 'slet' of 'hoer'. Daarna werd gevraagd of iemand ooit al een gelijkaardige situatie meemaakte waarin ze geslutshamed werden. Het was opmerkelijk hoe bijna elke respondent het gevoel had al eens slachtoffer geweest te zijn van *slutshaming*. Een groot deel van de respondenten gaf aan zich dat ze zich vaak geobjectificeerd en geseksualiseerd voelden wanneer ze deelden dat ze naar pornografische content keken.

4.3.1. Het taboe rond pornografie consumeren als vrouw

Een groot deel van respondenten gaf aan dat ze nog maar recent durven delen met naasten dat ze naar pornografie kijken. Ze hebben het gevoel dat het bij mannelijke leeftijdsgenoten veel meer geaccepteerd is om naar pornografische content te kijken. Meer dan de helft van de participanten gaf aan dat ze niet geslutshamed werden wanneer ze vertelden aan hun omgeving dat ze pornografie consumeren. Wel hadden ze het gevoel dat ze geobjectificeerd en onnodig geseksualiseerd werden. Uit onderzoek van Gill (2007) blijkt dat vrouwen die zich occuperen met de seksualisering van onze cultuur ofwel worden neergezet als culturele dupes en een passief publiek of als vrouwen die bezig zijn met hun eigen bevrijding.

Laura: Dat was normaal als een jongen da keek ma inderdaad als meisje werd ge direct als super seksueel beschouwd en inderdaad zo heel geil. Terwijl ge dan ten opzichte van de rest... de rest leken dan zowat seuten ten op zichte van u. En dan waren jongens zo van 'wauuuw' ma als ge da dan als jongen zei dan was da gewoon doodnormaal.

Jasmine: Wat ge vaak hebt, is da ge als vrouw ook in het bij zijn van andere mannen van iets preutsere andere vrouwen... als ge iets deelt over de porno da ge kijkt maar ook over de seks in 't algemeen da mannen er dan sneller vanuit gaan van 'ma ze kijkt porno en ze praat er graag over... die gaat wel graag geneukt worden, als ze twee of drie pintjes heeft gedronken'.

Irene: Ik ben niet bang om gejudged te worden. Eerder om op zo een onnodige manier geseksualiseerd te worden. Want da merkt ge ook van 'oh yeah, fucking nice, die masturbeert of die kijkt naar porno'. Da vind ik dan gelijk nog erger dan worden we meer tot object gemaakt. Het iets normaal zoals Emma zegt, jongens doen het ook. Het is niet omdat meisjes da doen, dat da opeens *fucking* geil is.

Margot: Als ge dat dan vertelt, hebt ge een deel die op u gaan neerkijken en het *slutshame* gehalte. Ma de anderen gaan ook zijn van 'oh wa, zij gij dan ook zo in bed misschien'? Da ik dan denk van 'ja, nee, ma gij zijt toch ook niet zo en gij kijkt er toch ook naar. Ge zij waarschijnlijk ook niet zo extreem in bed'. Bij de vrouw zo meteen de extreme vergelijking.

Uit onderzoek van Ciclitira (2004) is gebleken dat bepaalde ideologieën de pornografieconsumptie van vrouwen beïnvloeden. De negatieve politisering van pornografie zorgt ervoor dat vrouwen sneller een schuldgevoel krijgen wanneer ze pornografie kijken. Er is ook sprake van verwarring omtrent hun seksualiteit en schaamte. Hierdoor wordt interactie met seksueel expliciete media door veel vrouwen vermeden. In mijn onderzoek gaf iets minder dan de helft van respondenten aan zich oncomfortabel te voelen om te praten over hun consumptie van pornografische content met naasten. Ongeveer de helft van de respondenten gaf aan al negatieve reacties ontvangen te hebben wanneer ze met vrienden of vriendinnen wilden praten over hun pornografieconsumptie. Hierdoor kregen ze het gevoel dat het consumeren van pornografie als vrouw iets deviant is, waardoor ze het onderwerp in de toekomst vermeden. De meerderheid had slechts enkele vertrouwenspersonen waarbij ze zich comfortabel genoeg voelden om hier persoonlijke zaken over te delen.

Liesbeth: Ja, bij vriendinnen... Da was wel zo van 'wat, echt, kickt gij daarop ofzo?' en ik was wel zo van ja da heeft niks met kicken te maken. Ik wil niet afhankelijk zijn van een man om seksueel plezier te hebben zeg maar. Ik vind da ge da zelf ook kunt en da

moe nie altijd me uw lief zijn. Da was wel zo een opmerking waardoor ik dacht van ok... daar moet ik met u niet meer over praten.

Hannah: Ik persoonlijk ben daar zodanig in getraind... Ik zeg niets over mij seksleven over porno, niets, gewoon niets. Alé, me mijn beste vriendin bijvoorbeeld ja maar met iemand anders niets, gewoon omdat ik geen zin heb in die veroordelingen. Dus ook niet van porno ofzo, tegen niemand ook niemand heeft daar zaken mee.

Emily: Ik heb ook zo sommige vriendinnen en dan zegt ge da of dan maakt ge zo duidelijk van oké ik heb nog een hoog libido en dan hebben zij da bijvoorbeeld niet en dan is da zo van... Huh, wow en die verstaan dat dan niet en ja 'k weet niet da vind ik dan ook nie zo tof als ge zo een opmerkingen krijgt.

Mau: Want inderdaad sommige mensen kunnen zo zeggen van 'hebde het al gehoord van Mau, die kijkt naar porno'. Dan hebt ge zoiets van '*are you fucking kidding me*'? Da is iets intiems, ik wou daar me u eerlijk over babbelen en ik wou gewoon uw feedback daarover en dan reageert ge zo. Ik vind da zot spijtig, maar ja...

4.3.2. Slutshaming op pornografische websites

Wat opvallend is op pornografische websites is dat er naar vrouwen gerefereerd wordt op basis van een combinatie van hun haarkleur en huidskleur. Ze worden ook veelvuldig 'slet' of 'hoer' genoemd in deze video's. Vrouwen worden sneller geslutshamed als ze aangeven dat ze experimenteren met beide geslachten. Wanneer een vrouw enkel seks heeft met hetzelfde geslacht wordt deze relatie snel gepornificeerd. (Cappiello & McInerney, 2015).

Margot: Ik denk dat vrouwen daar ook veel sceptischer in zijn. Ik denk dat da puur zo naar 't mannelijk volk verwoord wordt. Want ik kan mij niet voorstellen da iemand denkt 'oeh yeah, slet in de titel da moe ik zeker zien'. Ik denk eerder dat da voor een vrouw iets is waarvan ge denkt van dit moet ik echt bekijken. Da skip ik zelfs ook als da zo een titel is.

K.D: Als een jongen me veel meisjes seks heeft dan is da van 'ahja, goed gedaan, hoe wast enzo...'. Ma als ge da als meisje doet dan is da gelijk nie oké en ik denk dan, als ge naar die titels kijkt die gebruikt worden... 'K denk wel dat dat een van de oorzaken daarvan is. Ik denk aleja, die titels zijn gewoon die doen veel over hoe we in de maatschappij erover praten en hoe da iedereen het daarover heeft. Da speelt wel mee.

Nikki: Ja kei *fucked up* he, uhm ik snap dat da een ding is waar mannen op geilen. Dat dat toch een ding moet zijn en dat dat zeker in porno-industrie echt geassocieerd wordt met een vrouw. Zo van ah, wow die heeft seks en me meerdere mannen dus da zal wel een slet zijn, terwijl dat da op niks slaat.

Ongeveer de helft van de respondenten heeft er moeite mee dat vrouwen in de titels van pornografische content regelmatig als 'slet' worden benaderd. Volgens deze respondenten is deze woordkeuze ook een typisch patriarchaals gegeven en een reden om de video niet te bekijken. Al eerder in dit onderzoek werd aangehaald dat consumenten van pornografie zich graag identificeren met de acteurs/ actrices in deze content. Een aantal respondenten gaven aan zich door deze benaming in titels ook geslutshamed voelen. Ze krijgen het gevoel dat ze een 'slet' zijn omdat ze deze content als vrouw bekijken. Een groot deel van de respondenten gaf hun onbegrip aan over hoe de vrouw vaak voorgesteld wordt als degene die overspel pleegt.

Farah: Ge hebt ook heel veel categorieën waarin ge bijvoorbeeld, ik zeg nu maar iets '*slut seduces best friend from boyfriend*'. Het is altijd zo ge zijt met twee maar toch wordt het zo altijd beschreven alsof het de vrouw is die de slet is, omdat zij dan vreemdgaat in dat scenario.

Rosie: De vrouw is 'de vuile, *the nasty one*'

Jitske: Ik voel mij dan gelijk ook zo, omdat ik daar naar kijk ben ik ook die *slut* ofzo.

Farah: Vaak is het zo als ze het dan leuk vinden van 'ah, you like that you little slut.' Da wordt vaak in één zin samengepakt. Als ge het leuk vindt, zijde een slet...

4.3.3. Jongvolwassen vrouwen als slachtoffer van slutshaming

Slutshaming is de term voor het publiekelijk beschamen van individuen op basis van hun seksuele gedragingen. Voornamelijk vrouwen zijn het slachtoffer van dit gegeven. Het is geen nieuw concept, het kan gezien worden als een vorm van onderdrukking van de vrouwelijke seksualiteit. Het gebeurde al in de oudheid maar is nu meer dan ooit aanwezig op het internet (Webb, 2015). Ongeveer elke participant gaf aan ooit al een situatie meegemaakt te hebben, waarin ze werd geslutshamed. Volgens een groot deel van respondenten wordt je sneller als 'slet' bestempeld als je openlijk over je seksuele ervaringen verteld. Door deze sociale norm die wordt opgelegd ontstaat er een taboe voor veel vrouwen.

Justine: Ik heb inderdaad zowat het gevoel da zo vrouwen die zowat me hun eigen seksualiteit bezig zijn zo... Enigszins door da op Instagram te posten maar anderzijds door me mensen seks te hebben dat daar nog vree veel taboe rond is en vree veel commentaar op is.

Farah: Ja, ik bedoel ook zo letterlijk van die uitspraken waar da mee gelachen wordt van 'een goeie sleutel is één die in vele gaten kan maar een goeie opening is één waarin da weinig sleutels passen'. Dat is ook weer zo een uitspraak. Dat is dan om te lachen ma dat voedt alleen maar dat vrouwen vies zijn als ze meerdere sekspartners hebben gehad.

Emma: Ik denk dat de grootste reden achter die *slutshaming* jaloezie is. Als ge dan iemand ziet me een kei schoon lijf. Soms heb je dan zoiets van oh fuck, waarom heeft zij dat en heb ik da niet natuurlijk meegekregen ma voor de rest dat kind doet dan niks verkeerd. Dus waarom dan zo een woord gebruiken, dat zoals Jasmine zei, zo betekenisloos is.

Volgens Sinclair (2018) heerst er een sociale norm dat mannen hun seksuele verlangens openlijk kunnen uitvoeren, maar wanneer vrouwen dit doen er controverse ontstaat. Er is hier sprake van een dubbele standaard. De overgrote meerderheid van de participanten is zich zeer bewust van deze dubbele standaard. Bij mannen worden hun seksuele ervaringen beloond. Dit speelt vaak in het nadeel van vrouwen (Setty, 2019). Een argument dat zeer vaak wordt aangehaald is dat de participanten is aangeleerd om niet promiscue te zijn omdat dit als vrouw niet sociaal aanvaard is. Het is opmerkelijk hoe jongens beloond worden voor het hebben van veel seksuele relaties terwijl vrouwen hierdoor als minderwaardig worden beschouwd.

Margot: Een ex-vriend van mij en ik, we waren over onze sekspartners bezig. In mijn hoofd nog altijd de domste conversatie die wij toen gevoerd hebben. Het kwam erop neer dat wij eigenlijk hetzelfde aantal bedpartners hadden. Ma voor hem was dat heel normaal, want hij is een man. Die mag zoveel bedpartners hebben, ma dat was wel echt niet oké voor mij.

Farah: Ja letterlijk gewoon hoe da we zijn opgegroeid. Als mannen over het seksuele praten, dan is dat supernormaal. Als vrouwen dat doen, moet dat enkel onder vrouwen gebeuren. Me gegiechel en amai, een vrouw heeft seks en als ge al meerdere partners hebt in 1 week... Dan is het van 'amai, die is wel niet zo kuis ze'.

Lou: Ook het onderdanige. Mijn oma heeft ooit gezegd 'nee hoor, de enige momenten dat ik seks had, was voor mijn kinderen te krijgen'. Zij heeft zozegzegd in haar leven maar drie keer seks gehad.

Er wordt een aantal keer aangehaald dat de mannelijk equivalent voor 'slet' de term '*fuckboy*' is. De negatieve connotatie bij de term '*fuckboy*' is veel kleiner dan bij 'slet'. Volgens (Herriot & Hissler, 2015) heerst er een bepaald beeld in de maatschappij dat jongere mannen, vrouwen willen exploiteren en kwetsen door middel van zaken zoals sexting. Dit gebeurt voornamelijk omwille van seksuele en sociale behoeftes. Dit is een typisch beeld dat in onze maatschappij

leeft omtrent de mannelijke heteroseksualiteit. Een groot deel van de participanten geeft ook zelf aan dat ze nooit eerder een jongen hebben 'geslutshamed' omwille van zijn seksuele gedrag. Wel kan het voorkomen dat vrouwelijke naasten worden gewaarschuwd voor bepaalde mannen hun eerder vertoond gedrag maar dit gebeurt eerder uit een 'zorgmechanisme'.

Emily: Bij jongens is dat gelijk zo stoerder of zo van 'dat is oké' en bij meisjes 'slet', dat heeft zo direct een super negatieve connotatie.

Emma R.: Iedereen heeft al een keer de *playboy* leuk gevonden. Dat's dan van 'die is leuk'. 'Ja, ma dat is een *playboy*'. Dan denk je van 'oké...' en als het een meisje is en ze is een 'slet' dan denken jongens van 'ja, ze is al gepasseerd. Ik ga gewoon zelfs niet hallo zeggen'.

Irene: Er was onlangs een vriendin van mij bezig op Tinder en die was me een jongen bezig. Ze toonde die en dan zeiden ze van 'oh, toch niet den dienen, die poept met heel Gent'. Ma dat is bij vrouwen eerder zo van zorgzaam zijn, van daar moet ge echt niet mee samen gaan...

Een aantal participanten gaven aan het net aantrekkelijk te vinden als hun mannelijke partner meerdere seksuele relaties heeft gehad. Er is sprake van een routinematig gebruik van seksuele beledigingen van vrouwen tegenover vrouwen en van mannen tegenover vrouwen. Een groot deel mannelijke scholieren gaf aan dat vrouwen niet seksueel actief moeten zijn of verschillende sekspartners moeten hebben terwijl dit gegeven bij jongens wel genormaliseerd werd (Crawford & Popp, 2003). Uit alle focusgroepen kan je afleiden dat jongvolwassen vrouwen het moeilijk vinden om eerlijk te zijn over hun seksuele relaties omdat er een angst is om benadeeld te worden.

Rosie: Ik denk dat er vooral aan vrouwen die naar porno kijken, die *promiscuous* zijn, die seksueel actief zijn en daarvoor uitkomen... Ik denk dat dat voor veel mannen wordt gezien als een bedreiging voor hun mannelijkheid. Dat ze daarom minder waardevol

zijn. Ik denk eerder dat da om hun draait en niet om de vrouw. Een vrouw die seksueel actief is, is voor hen een bedreiging op hun mannelijkheid.

Emma R.: Ik denk ook wel een beetje dat de vrouw de schuldige gaat zijn. We denken gewoon 'hoe minder dat je al hebt gedaan, hoe beter voor later'. Want de jongens gaan je tof vinden omdat je nog maar zo weinig hebt gedaan. Ik denk ook dat er onder vrouwen zelf superveel gelogen wordt.

Jitske: Ik heb dat me vriendinnen soms ook, 'k ga niet zeggen dat een wedstrijd is. Ma dan is dat echt zo is van 'ah, ik heb er maar twee'. Dan denk ik zo van 'oké' en dan zo van 'ik wil max vijf in heel mijn leven'.

5. Conclusie en discussie

Na het voeren van mijn onderzoek kan ik concluderen dat *slutshaming* en de objectificatie van vrouwen die openlijk seksueel actief zijn aan de oorzaak liggen van het taboe omtrent de consumptie van pornografie bij jongvolwassen vrouwen. De objectificatie en seksualisering van vrouwen kent al een heel lange geschiedenis. De constante lichamelijke verwijzingen komen vooral online voor en dragen bij tot de stereotypen omtrent gender (Sobieraj, 2017). De verwijzingen op pornografische sites naar vrouwen die seksueel actief zijn als 'slet' lijken een grote impact te hebben op de benadering van vrouwen in het dagelijks leven. Veel participanten vonden het een enorme meerwaarde dat deze verwijzingen veel minder voorkwamen op pornosites. We zien dat hierdoor ongeveer de helft van de participanten eerder terugvalt op porna. Het ander deel van de participanten blijft ondanks de klachten omtrent vrouwonvriendelijkheid toch trouw aan de klassieke pornosites.

Thema 1: porno vs. porna

Alle participanten gaven aan de fragmenten van klassieke pornosites makkelijk te kunnen onderscheiden van de fragmenten afkomstig van pornosites. In de video's afkomstig van pornosites werden vrouwen vaak als onderdanig voorgesteld, dit was een minpunt voor veel participanten. Op klassieke pornosites is veel sprake van *gangbangs*, *striptease* en dominantie door de man. Vrouwonvriendelijkheid lijkt een rode draad te zijn wat betreft dit soort websites. Het excessief kreunen, de perfecte vrouwelijke lichamen,... komen voor veel participanten onrealistisch over.

De 'ze wou het' mentaliteit die we vaak zien terugkomen in pornografie wordt genormaliseerd. Zelfs wanneer het duidelijk is dat de vrouw in kwestie het helemaal niet wou. De manier hoe mannen seks zien, moet geen man-vrouw dynamiek aanmoedigen die degraderend is. Toch is hier sprake van op pornografische websites (Cappiello & McNerney, 2015). De denigrerende voorstellingen van vrouwen, agressieve handelingen en het gebrek aan hygiëne waren de voornaamste redenen dat sommige vrouwen porna boven porno verkozen.

Wat betreft porna waren de reacties zeer uiteenlopend. Ongeveer de helft van de participanten verkoos porna boven porno maar er was volgens velen, te veel sprake van een veralgemening van de vrouwelijke seksualiteit. Op pornosites wordt duidelijk veel meer rekening gehouden met de *female gaze*. De vrouwonvriendelijkheid die zo prominent aanwezig is op pornosites is moeilijk te vinden op pornasites. Wel was er sprake van een tragere opbouw en romantische verhaallijnen. Deze veelvoorkomende romantische scenario's bevestigen genderstereotypen en maken seksuele onderdrukking makkelijker (McNair, 1996). Dit was voor een deel van de participanten hun voornaamste reden om toch terug te vallen op klassieke pornosites. Ze gaven aan dat ze op klassieke pornografische websites vaak gebruik moesten maken van explicietere zoektermen om content te vinden die strookt met hun verlangens. Toch verkoos ongeveer de helft van de participanten deze vaak complexe zoektocht boven de stigmatisering van de vrouwelijke seksualiteit, die volgens velen op menig pornosite aanwezig is.

Sommige participanten voelden enige druk om handelingen uit pornografische content na te bootsen omdat ze het gevoel kregen dat dit van hun verwacht werd. Het was opmerkelijk hoeveel vrouwen aangaven een orgasme te faken omdat ze het gevoel hadden dat de seksuele daad enkel geslaagd was indien er een orgasme plaatsvond. Dit is een gegeven uit de pornografiewereld dat duidelijk zijn weg heeft gevonden naar onze maatschappij.

Thema 2: content op maat van elke consument

Het was opmerkelijk hoeveel heteroseksuele participanten de categorie *lesbian* prefereerden. De meest genoemde reden was omdat hier meer aandacht wordt besteed aan het vrouwelijk orgasme. Een aantal vrouwen onderscheiden hun voorkeur wanneer ze naar pornografie kijken van hun voorkeur wanneer ze seksuele activiteiten uitvoeren. Sommige erotische scenario's zijn opwindend om over te fantaseren maar veel vrouwen gaven aan geen nood te hebben om deze zelf toe te passen. Vaak omdat ze moeilijk uit te voeren zijn of tegen de waarden en normen van de relatie waarin ze zich bevinden (Ashton et al., 2017).

Het merendeel van de participanten gaf aan voornamelijk op zoek te gaan naar content waarmee ze zich kunnen identificeren. Zo worden pornoactrices/-acteurs die op de deelnemers zelf lijken

door sommigen geprefereerd en wordt er ook regelmatig gezocht naar scenario's die ook voorkomen of mogelijk geïncorporeerd kunnen worden in het seksleven van de participanten. Over het algemeen was er wel enige ontevredenheid over de lichamen die voorkomen in pornografische content. Veel vrouwen gaven aan zich soms onzeker te voelen en hadden het gevoel dat er te weinig verschillende lichamen werden gerepresenteerd in pornografische content. Soloseksvideo's van vrouwelijke pornoactrices bleken ook populair. Een deel van de participanten vertelde deze video's te verkiezen omdat de vrouw hier zelf besloot wat er gebeurde. Sommige vrouwen gaven ook aan, geleerd te hebben om zichzelf te ontdekken en hoe masturbatie in elkaar zit door dit soort video's.

Thema 3: slutshaming

De seksualiteit van jonge mannen wordt gezien als natuurlijk, gelegitimeerd terwijl deze van vrouwen vaak wordt benaderd als passief (Dobson and Ringrose 2015; Hasinoff 2015). Ik wou onderzoeken waarom deze vrouwelijke seksualiteit als passief werd gezien en waarom het als man meer geaccepteerd is om over je seksuele verlangens te praten. Vrouwen worden geslutshamed als ze zich aangetrokken voelen tot hetzelfde geslacht, het andere geslacht of beide geslachten. Als een vrouw vermeldt dat ze experimenteert met beide geslachten, wordt ze meteen gezien als een 'slet'. Wanneer een vrouw enkel seks heeft met hetzelfde geslacht wordt deze relatie snel gepornificeerd (Cappiello & McInerney, 2015). Indien vrouwen niet voldoen aan het beeld waar de vrouwelijke seksualiteit als passief en minderwaardig wordt voorgesteld, zien we dat dit vaak leidt tot reacties in hun omgeving waar er sprake is van *slutshaming*. Vooral vrouwen die openlijk hun seksuele ervaringen delen, lijken hier slachtoffer van te zijn.

Bijna elke participant gaf aan al eens geslutshamed te zijn. Dit gebeurde onder andere door hun seksuele ervaringen en verlangens te delen met hun omgeving. Delen dat je als vrouw naar pornografie kijkt, kan blijkbaar ook leiden tot het fenomeen van objectificatie en seksualisering. Dit soort reacties dragen volgens veel participanten ook bij tot het taboe. In veel titels op *mainstream* pornosites zien we vaak dat er gerefereerd wordt naar vrouwen als 'slut' of 'whore'. Dit was een reden voor een aantal participanten om eerder terug te grijpen naar porna. Het is

duidelijk dat dit soort referenties naar vrouwen die seksueel actief zijn in verband staan met de benadering van de vrouwelijke seksualiteit in het dagelijks leven.

Slechts enkele participanten gaven aan geëduceerd te zijn over seksueel genot en het bestaan van pornografie. Dit gegeven kan dus zeker ook bij dragen tot de schaamte die hangt rond pornografie consumeren als jongvolwassen vrouw. Daarom lijkt het mij persoonlijk een meerwaarde om gedurende de lessen seksuele opvoeding ook het bestaan van pornografie en seksuele verlangens te incorporeren in de lessen seksuele opvoeding.

6. Implicaties en aanbevelingen voor verder onderzoek

Dat je als vrouw minder recht hebt om openlijk je seksualiteit te beleven lijkt een sociale norm die anno 2021 nog steeds aanwezig is. Veel jongvolwassen vrouwen die deelnamen aan dit debat gaven aan het jammer te vinden dat ze zich vaak zo moeten voelen. Het is cruciaal dat er aandacht wordt besteed aan de ongelijkheid tussen de vrouwelijke seksualiteit en de mannelijke seksualiteit en dat het gegeven van *slutshaming* wordt weggewerkt. Door middel van verder onderzoek en meer debatten is dit naar mijn mening zeker mogelijk.

De beste manier om dit taboe te doorbreken was volgens de meeste deelnemers om te blijven praten en de actieve seksuele beleving en consumptie van pornografie van jongvolwassen vrouwen te normaliseren. Dit kan onder andere door middel van gelijkaardige onderzoeken te voeren. Veel participanten gaven aan zich opgelucht te voelen hun ervaringen te kunnen delen met vrouwelijke leeftijdsgenoten.

De oorspronkelijke opzet van mijn onderzoek was om vrouwen afkomstig uit vier verschillende generaties in groep te interviewen over hun consumptie van pornografische content. Na verdere research ondervond ik dat om te kunnen spreken van een betrouwbaar onderzoek, ik voor elke generatie twee focusgroepen zou moeten organiseren. Waardoor ik dus in het totaal acht focusgroepen zou moeten begeleiden. Aangezien de tijdsdruk was dit helaas niet mogelijk. Hierdoor dacht ik eraan om te werken met slechts twee of drie generaties. Ik ondervond gedurende mijn zoektocht naar mogelijke deelnemers dat het vinden van participanten boven de 35 jaar een moeilijke opdracht was. Uiteindelijk besloot ik me toe te spitsen op de

leeftijdscategorie 18 tot 25 jaar. Achteraf ben ik tevreden en denk ik dat mijn onderzoek op basis van deze populatie een meerwaarde is voor het werkveld. Het werken met de vier verschillende generaties lijkt me echter nog steeds een interessant gegeven om in de toekomst te onderzoeken.

Het lijkt me ook boeiend om verder onderzoek te voeren naar de populariteit van lesbische pornografische content bij jongvolwassen vrouwen, wat de verschillende redenen hiervoor zijn en waarom deze content het beter doet bij vrouwelijke consumenten van pornografie dan heteroseksuele content. Ook lijkt het me een meerwaarde om een gelijkaardig onderzoek te voeren, maar dan meer gericht op het gegeven van *slutshaming*. Dit onderzoek zou kunnen doorgaan op basis van focusgroepen bestaande uit zowel vrouwelijke als mannelijke consumenten van pornografie. Op deze manier kunnen mannen en vrouwen hun ervaringen en opinies omtrent *slutshaming* delen, wat kan leiden tot interessante debatten.

7. Kritische metareflectie

Door in mijn onderzoek te werken met focusgroepen ontstonden er heel wat boeiende debatten. Ik had vooraf een uitgebreide vragenlijst voorzien maar door de interacties tussen de participanten namen de focusgroepen vaak onverwachte maar boeiende wendingen. Naar mijn mening bood mijn onderzoeksmethode een grote meerwaarde tot deze scriptie. Doordat de participanten elkaar vaak konden vinden in hun antwoorden, ontstond er een vorm van samenhang en leek het taboe omtrent dit onderwerp even helemaal vergeten te zijn.

Wanneer ik terugkijk op mijn thesis heb ik het gevoel een bijdrage te hebben geleverd binnen het academisch werkveld. Er is binnen de pornostudies al redelijk wat onderzoek gedaan naar de consumptie van pornografie bij vrouwen, porna en op vlak van *slutshaming*. Het was een zoektocht om een relevante insteek te vinden die nog niet eerder onderzocht was. Na mijn onderzoekspaper over porna en bepaalde stereotypen omtrent de vrouwelijke seksuele verlangens, wilde ik me meer toespitsen op het taboe dat rond deze thema's hangt. Ik denk dat het antwoord duidelijk is. Er helaas nog een taboe aanwezig wat betreft de vrouwelijke seksualiteit en consumptie van pornografie door jongvolwassen vrouwen. Er zijn verschillende elementen verantwoordelijk voor dit taboe. Het is een werk van lange adem maar door het

schrijven deze thesis en de openhartige meningen van mijn participanten kreeg ik het gevoel al een stap in de juiste richting te zetten.

8. Bronnenlijst

- Albury, K., Crawford, K., Bryon, P., & Matthews, B. (2013). Young people and sexting in Australia: ethics, representation and the law, final report. Australian Research Centre for Creative Industries and Innovation, University of New South Wales.
- Amis, M. (2001, March 17). *A rough trade*. Geraadpleegd op 12 mei 2020 op het World Wide Web: <https://www.theguardian.com/books/2001/mar/17/society.martinamis1>.
- Armstrong, E. A.; Hamilton, L. T.; Armstrong, E. M.; Seeley, J. L. (2014). "Good Girls": Gender, Social Class, and Slut Discourse on Campus. *Social Psychology Quarterly*, 77(2), 100–122.
- Asbury, J. & Carey, M. A. (2016). *Focus group research*. New York: Routledge.
- Ashton, S., McDonald K. & Kirkman, M. (2017). *Women's experiences of pornography: a systematic review of research using qualitative methods*. (pp. 334-347).
- Ashton, S., McDonald, K., & Kirkman, M. (2019). Pornography and women's sexual pleasure: accounts from young women in Australia. *Feminism & Psychology*.
- Ashton, S., McDonald, K., & Kirkman, M. (2019). What does "pornography" mean in the digital age? Revisiting a definition for social science researchers. *Porn Studies*, 1–25.
- Attwood, F. (2005). What do people do with porn? Qualitative research into the consumption, use, and experience of pornography and other sexually explicit media. *Sexuality and Culture*, 9(2), 65–86.
- Attwood, F. (2007). Sluts and Riot Grrrls: female identity and sexual agency. *Journal of Gender Studies*, 16(3), 233–247.

- Attwood, F. & Smith, C. (2011). Investigating young people's sexual cultures: an introduction. *Sex Education: Sexuality, Society and Learning*, 11(3), 235-242.
- Attwood, F., & Smith, C. (2014). Porn Studies: an introduction. *Porn Studies*, 1(1-2), 1–6.
- Attwood, F., Smith, C., & Barker, M. (2019). Engaging with pornography: an examination of women aged 18–26 as porn consumers. *Feminist Media Studies*, 1–16.
- Bamberg, M. (2004) Form and functions of 'slut bashing' in male identity constructions in 15-year-olds. *Human Development*, 47(6), 331-353.
- Bassin, D. (1999). Female sexuality: contemporary engagements. Northvale: Jason Aronson.
- Bay-Cheng, L. Y. (2003). The trouble of teen sex: The construction of adolescent sexuality through school-based sexuality education. *Sex Education*, 3(1), 61–74.
- Beggan, J. K., & Allison, S. T. (2003). Reflexivity in the pornographic films of Candida Royalle. *Sexualities*, 6(3-4), 301–324.
- Bell, S. N. & McClelland, S. I. (2017). When, if, and how: young women contend with orgasmic absence. *The Journal of Sex Research*, 55(6), 679–691.
- Bezemer, H. & Berkers, P. P. L., (2015). Vooral in het preutse Amerika: de dagbladberichtgeving over de vijftig tinten-trilogie in cross-nationaal perspectief. *Seks in de nationale verbeelding: Culturele dimensies van seksuele emancipatie*, (pp. 159–179).
- Böhm, M., Franz, P., Dekker, A., & Matthiesen, S. (2015). Desire and dilemma – gender differences in German students' consumption of pornography. *Porn Studies*, 2(1), 76–92.
- Bond, E. (2010). The mobile phone = bike shed? Children, sex and mobile phones. *New Media and Society*, 13(4) 587–604.

Bowers, S.R. (1990). Medusa and the female Gaze. *NWSA Journal*, 2(2), 217-235.

Boyd, D. (2014). *It's complicated: the social lives of networked teens*.

Boyle, K. (Ed.) (2010). *Everyday pornography*. New York: Routledge.

Brassard, A., Dupuy, E., Bergeron, S., & Shaver, P. R. (2013). Attachment insecurities and women's sexual function and satisfaction: the mediating roles of sexual self-esteem, sexual anxiety, and sexual assertiveness. *The Journal of Sex Research*, 52(1), 110–119.

Bridges, A. J., Wosnitzer, R., Scharrer, E., Sun, C., & Liberman, R. (2010). Aggression and sexual behavior in best-selling pornography videos: a content analysis update.

Bronstein, C. (2013). Battling Pornography: The American Feminist Anti-Pornography Movement, 1976–1986. *Mass Communication & Society*, 16(4), 608-611.

Brownmiller, S. (1975). *Against our will: men, women and rape*. New York: Simon & Schuster.

Canaan, J. (1986) *Why a 'slut' is a 'slut': cautionary tales of middle class teenage girls morality*. In H. Varenne (Ed.) *Symbolizing America*. Lincoln: University of Nebraska Press.

Cappiello, K. & McInerney, M. (2015). *SLUT: A Play and Guidebook for Combating Sexism and Sexual Violence*. Feminist Press. University of New York: New York.

Chadwick, S. B., Raisanen, J. C., Goldey, K. L., & van Anders, S. (2018). Strategizing to make pornography worthwhile: a qualitative exploration of women's agentic engagement with sexual media. *Archives of Sexual Behavior*, 47(6), 1853–1868.

Ciclitira, K. (2004). Pornography, women and feminism: between pleasure and politics. *Sexualities*, 7(3), 281–301.

- Coetsier, R. (2020). XXX – *What women want. An inductive thematic analysis of the female experience of porno and porna in a patriarchal society.*
- Almazan, V. A. & Bain, S. F. (2015). College students' perceptions of slut-shaming discourse on campus. *Higher education journal*. Texas A&M University-Kingsville.
- Comella, L. (2015). Revisiting the feminist sex wars. *Feminist Studies*, 41(2), 437.
- Cook, I. (2005). Western Heterosexual Masculinity, Anxiety, and Web Porn. *The Journal of Men's Studies* 14(1), 47-63.
- Cowan, G., Lee, C., Levy, D., & Snyder, D. (1988). Dominance and inequality in X-rated videocassettes. *Psychology of Women Quarterly*, 12, 299–311.
- Coy, M., Kelly, L., Elvines, F., Garner, M., & Kanyeredzi, A. (2013). *“Sex without consent, I suppose that is rape”*: how young people in England understand sexual consent. London: Office of the
- Crawford, M., & Popp, D. (2003). Sexual double standards: A review and methodological critique of two decades of research. *Journal of Sex Research*, 40(1), 13–26.
- Curtin, N. L., Merriwether, A. & Caruthers, A. (2011). Femininity ideology and sexual health in young women: a focus on sexual knowledge, embodiment, and agency. *International Journal of Sexual Health*, 23, 48-62.
- Davis, J. A., & Smith, T. W. (2010). *General Social Surveys, 1972–2008*. Chicago: National Opinion Research Center.
- Dilorio, C., Pluhar, E., & Belcher, L. (2003). Parent– child communication about sexuality: A review of the literature from 1980 –2002. *Journal of HIV/AIDS Prevention & Education for Adolescents & Children*, 5, 7–32.

- Dobson, A. S. & Ringrose, J. (2015). Sex education: pedagogies of sex, gender and shame in the schoolyards of tagged and exposed. *Sex Education, 16*(1) 8–21.
- Dominus, S. (2004, August 29). *What women want to watch*. The New York Times, pp. 2.1.
- Downie, J., & Coates, R. (1999). The impact of gender on parents – child sexuality communication: Has anything changed? *Sexual & Marital Therapy, 14*, 109–121.
- Elliott, K. & King, E. (2018). Challenging toxic masculinity in schools and society. *On the Horizon*.
- Erickson, H. (1968). *Identity: youth and crisis*. London. United Kingdom: Faber.
- Evans, A., Riley, S., Shankar, A. (2010). Technologies of sexiness: theorizing women's engagement in the sexualization of culture. *Feminism & Psychology, 20*(1), 114–131.
- Fritz, N. & Paul, B. (2017). From orgasms to spanking: a content analysis of the agentic and objectifying sexual scripts in feminist, for women, and mainstream pornography. *Sex Roles, 77*(9-10), 639–652.
- Gill, R. (2007a). Critical respect: the difficulties and dilemmas of agency and “choice” for feminism. *European Journal of Women's Studies, 14*(1), 69-80.
- Gill, R. (2007b). Postfeminist media culture: elements of a sensibility. *European Journal of Woman's Studies, 10*(2), 147-166.
- Goddard, K. (2000). “Looks maketh the man”: the female gaze and the construction of masculinity. *The Journal of Men's Studies, 9*(1), 23–39.
- Griffin, S. (1971). “Rape: the all-American crime”. *Ramparts, 26*–35.

- Gurevich, M., Brown-Bowers, A., Cosma, S., Vasilovsky, A. T., Leedham, U., & Cormier, N. (2016). Sexually progressive and proficient: pornographic syntax and postfeminist fantasies. *Sexualities, 20*(5-6).
- Hambleton, A. (2015). When women watch: the subversive potential of female-friendly pornography in Japan. *Porn Studies, 3*(4), 427-442.
- Hardy, Simon (2001). More black lace: women, eroticism and subjecthood. *Sexualities, 4*(4), 435–53.
- Harris, A., Davidson, J., Letourneau, E., Paternite, C., & Miofsky, K. T. (2013). *Building a preventative framework to address teen “sexting” behaviours*. US: Department of Justice.
- Harrison, K. (2018). Pornographies. *Issues In The Social Science, 11*, 49-69.
- Hasinoff, A. A. (2015a). *Sexting panic: Rethinking criminalization, privacy, and consent*. Urbana, Chicago and Springfield: University of Illinois Press.
- Hasinoff, A. A. (2015b). How to have great sext: consent advice in online sexting tips. *Communication and Critical/Cultural Studies, 13*(1) 58–74.
- Herriot, L. & Hisseler, L. E. (2015). *Documentaries on the sexualization of girls: Examining slut-shaming, victim blaming and what’s being left off screen*. In Renold, E., Ringrose, J., & Egan, R. D. (Eds.). *Childhood, sexuality and sexualisation*. Basingstoke: Palgrave Macmillan (pp. 289–304).
- Hollway, W. (1984). *Gender difference and the production of subjectivity*. In Henriques, J., Hollway, W., Urwin, C., Venn, C., & Walkerdine, V. (Eds.). *Changing the subject: Psychology, social regulation, and subjectivity* (pp. 227–263). London: Methuen.
- Jeffreys, S. (1990). *Anticlimax: a feminist perspective on the sexual revolution*. Washington: New York University Press.

- Kilbourne, J. (1999). *Deadly persuasion: why women and girls must fight the addictive power of advertising*. New York: SIMON & SCHUSTER.
- Krug, E. (2002). *World report on violence and health*. World Health Organisation.
- Lai, Y., & Hynie, M. (2011). A tale of two standards: An examination of young adults' endorsement of gendered and ageist sexual double standards. *Sex Roles, 64*, 360–371.
- Lamb, S. (2010). *Feminist ideals for a healthy female adolescent sexuality: A critique*. *Sex Roles, 62*, 294-306.
- Landrine, H., & Klonoff, E. (1997). *Discrimination against women: Prevalence, consequences, remedies*. SAGE Publications.
- Lees, S. (1986). *Losing out: sexuality and adolescent girls*. London: Hutchinson.
- Lees, S. (1993). *Sugar and Spice: sexuality and adolescent girls*. Harmondsworth: Penguin.
- Löfgren-Mårtenson, L., & Månsson, S. A. (2010). Lust, love, and life: a qualitative study of Swedish adolescents' perceptions and experiences with pornography. *Journal of Sex Research, 47*(6), 568–579.
- Longino, H. E. (2018). *Pornography, oppression, and freedom: a closer look*. In Ed. A. M. Jaggar. New York: Routledge.
- MacKinnon, C. A. (1987). *Feminism unmodified: discourses on life and law*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

- Maddison, S. (2010). 'Online obscenity and myths of freedom: dangerous images, child porn and neoliberalism' in F. Attwood (Ed.), *Porn.com: making sense of online pornography*, (pp. 17-33). New York: Peter Lang.
- Malamuth, N. M., Addison, T. & Koss, M. (2000). *Annual Review of Sex Research*, 11, 26-91.
- Mathen, C. (2014). Crowdsourcing Sexual Objectification. *Laws*, 3(3), 529-552.
- McHugh, M. C., & Interligi, C. M. (2016). *SlutWalk: resisting sexual shaming*. Bloomington, IN.
- McNair, B. (1996). *Mediated sex: Pornography and postmodern culture*. New York, NY: St. Martin's Press.
- McWhorter, L. (1999). *Bodies and pleasures*. Indiana University Press: Bloomington.
- Moore, S., & Rosenthal, D. (1991). Adolescents' perceptions of friends' and parents' attitudes toward sex and sexual risk-taking. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 1, 189–200.
- Mulvey, L. (1989). *Visual and other pleasures*. PALGRAVE: New York.
- Neville, L. (2015). Male gays in the female gaze: women who watch m/m pornography. *Porn Studies*, 2(2-3), 192–207.
- O'Sullivan, L. F., Meyer-Bahlburg, H. F. L., & Watkins, B. X. (2001). Mother– daughter communication about sex among urban African-American and Latino families. *Journal of Adolescent Research*, 16, 269 – 292.
- Talbot, H. (2019). *Breaking down porn: a classification office analysis of commonly viewed pornography in NZ*. Wellington, NZ: Office of Film and Literature Classification.

- Parvez, Z. F. (2006). The labor of pleasure: how perceptions of emotional labor impact women's enjoyment of pornography. *Gender & Society*, 20(5), 605–631.
- Pearson, S. E. & Pollack, R. H. (1997). Female response to sexually explicit films. *Journal of psychology & human sexuality*, 9(2), 73-88.
- Penley, C., Shimizu, C., Miller-Young, M., & Taormino, T. (2013). *Introduction*. In T. Taormino, C. Perrenas Shimizu, C. Penley, & M. Miller-Young (Eds.) *The feminist porn book: the politics of producing pleasure* (pp. 9–22). New York: The Feminist Press at CUNY.
- P. Shimizu, C. Penley, & M. Miller-Young (Eds.) *The feminist porn book: the politics of producing pleasure* (pp. 9–22). New York: The Feminist Press at CUNY.
- Phippen, A. (2012). *Sexting: an exploration of practices, attitudes and influences*. London: NSPCC and UK Safer Internet Centre.
- Rabiee, F. (2004). Focus-group interview and data analysis. *Proceedings of the Nutrition Society*, 63(04), 655–660.
- Richardson, C. A.; Rabiee, F. (2001). A question of access: an exploration of the factors that influence the health of young males aged 15 to 19 living in Corby and their use of health care services. *Health Education Journal*, 60(1), 3–16.
- Ringrose, J. & Renold, E. (2010). Normative cruelties and gender deviants: the performative effects of bully discourses for girls and boys in school. *British Educational Research Journal*, 36(4), 573–596.
- Ringrose, J. & Renold, E. (2012). Slut-shaming, girl power and ‘sexualisation’: thinking through the politics of the international SlutWalks with teen girls. *Gender and Education*, 24(3), 333–343.

- Rothman, E. F., Kaczmarzky, C., Burke, N., Jansen, E., & Baughman, A. (2014). "Without porn ... I wouldn't know half the things I know now": a qualitative study of pornography use among a sample of urban, low-income, black and Hispanic youth. *The Journal of Sex Research*, 52(7), 736–746.
- Royalle, C. (2013). What's a nice girl like you. In T. Taormino, C. Perrenas Shimuzu, C. Penley, & M. Miller-Young (Eds.) *The feminist porn book: The politics of producing pleasure* (pp. 58–70). New York: The Feminist Press at CUNY.
- Russel, D. E. H. (1998). *Dangerous relationships: pornography, misogyny and rape*. Londen: SAGE publications.
- Schauer, T. (2005). Women's porno: the heterosexual female gaze in porn sites "for women." *Sexuality and Culture*, 9(2), 42–64.
- Schneider, J. P. (2000). A qualitative study of cybersex participants: gender differences, recovery issues, and implications for therapists. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 7(4), 249–278.
- Secrest, M. F. (2012). Introduction to the changing landscape of female desire. *Psychoanalytic Perspectives*, 9(2), 159–162.
- Setty, Emily (2019). 'Confident' and 'hot' or 'desperate' and 'cowardly'? Meanings of young men's sexting practices in youth sexting culture. *Journal of Youth Studies*, 1–17.
- Shamburg, R. (2001). *Be a slut! Be a slut! Be a slut!* Geraadpleegd op 12 mei 2020 op het World Wide Web: <https://www.salon.com/2001/05/02/ruby/>.
- Showden, C. R. (2016). Feminist sex wars. *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Gender and Sexuality Studies*, 1–3.

- Sinclair, L. (2018). *Slut-shaming online: Revenge porn and identity*. Geraadpleegd op 15 mei 2021 op het World Wide Web: <https://lesliesinclair.ink/slut-shaming-online-revenge-porn-and-identity>.
- Smith, C. (2007) *One for the girls!: the pleasures and practices of reading women's porn*. Bristol: Intellect Books.
- Sobieraj, S. (2017). Bitch, slut, skank, cunt: patterned resistance to women's visibility in digital publics. *Information. Communication & Society*, 1–15.
- Sonnet, E. (1999). Erotic fiction by women for women: the pleasures of post-feminist heterosexuality. *Sexualities*, 2(2), 167–88.
- Stankiewicz, J. M. & Rosselli, F. (2008). Women as sex objects and victims in print advertisements. *Sex Roles*, 58(7), 579-589.
- Stewart, R. S. (2019). Is feminist porn possible? *Sexuality & Culture*, 23, 254-270.
- Strub, W. (2013). *Perversion for profit: the politics of pornography and the rise of the new right*. New York: Columbia University Press.
- Sun, C., Bridges, A., Wosnitzer, R., Scharrer, E., & Liberman, R. (2008). A comparison of male and female directors in popular pornography: What happens when women are at the helm? *Psychology of Women Quarterly*, 32, 312–325.
- Swim, J. K., Hyers, L. L., Cohen, L. L., & Ferguson, M. J. (2001). Everyday sexism: Evidence for its incidence, nature, and psychological impact from three daily diary studies. *Journal of Social Issues*, 57, 31-53.
- Szymanski, D. M.; Moffitt, L. B.; Carr, E. R. (2011). Sexual objectification of women: advances to theory and research 17. *The Counseling Psychologist*, 39(1), 6–38.

- Tanenbaum, L. (1999). *Slut! Growing up female with a bad reputation*. New York: Harper.
- Tanenbaum, L. (2000). *Slut! Growing up female with a bad reputation*. New York: Perennial.
- Tanenbaum, L. (2015). *I am a slut: Slut shaming in the age of the internet*. New York: Harper.
- The American Psychological Association (2007). *Report of the APA Task Force on the sexualization of girls*. Geraadpleegd op 12 mei 2020 op het World Wide Web: <https://www.haven-oakland.org/assets/media/pdf/report-on-the-apa-taskforce-on-the-sexualization-of-girls.pdf>.
- The editors of Encyclopaedia Britannica (1998, 20 juli). *Pornography*. Geraadpleegd op 12 mei 2020 op het World Wide Web: <https://www.britannica.com/topic/pornography>.
- Thomas, L., MacMillan, J., McColl, E., Hale, C. & Bond, S. (1995). Comparison of focus group and individual interview methodology in examining patient satisfaction with nursing care. *Social Sciences in Health*, 1, 206–219.
- Toarmino, T. (2013). The feminist pornbook. *The Politics Of Producing Pleasure*.
- Tolman, D. L. (2000). *Object lessons: Romance, violation, and female adolescent sexual desire*.
- Tolman, D. L. (2002). *Dilemmas of desire: teenage girls talk about sexuality*. Cambridge: Harvard University Press.
- Ussher, J. (1994). Theorizing female sexuality: social constructionist and post-structuralist accounts. *Female Sexuality: Psychology, Biology and Social Context*, 149–73.
- Valenti, J. (2009). *The purity myth: How America's obsession with virginity is hurting young women*. Berkeley, CA: Seal Press.

- Vance, C. S., (Ed.) (1984). *Pleasure and danger: exploring female sexuality*. Boston: Routledge and Kegan Paul.
- Vanderwees, C. (2014). Complicating eroticism and the male gaze: feminism and George Bataille's story of the eye. *Studies in 20th and 21st century literature*, 38, 1/6.
- Vanwesenbeeck, W. M. A. (2016). Pornografie-onderzoek in verleden, heden en toekomst. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 40(3), 123 – 127.
- Vares, T. (2009). Reading the “sexy oldie”: gender, age(ing), and embodiment. *Sexualities*, 12, 503–524.
- Voss, G. (2015). *Stigma and the shaping of pornography*. London: Routledge.
- Webb, L. (2015) Shame transfigured: Slut-shaming from Rome to cyberspace. *First Monday*, 20(4).
- Weeks, J. (2011). *The languages of sexuality*. London: Routledge.
- White, E. (2002). *Fast girls: teenage tribes and the myth of the slut*. New York: Berkley.
- Williams, L. (1989). Perspectives on pornography: sexuality in film and literature by Gary Day & Clive Bloom. *Film Quarterly*, 42(4), 57–58.
- Wright, P. J. (2013). U.S. males and pornography, 1973–2010: consumption, predictors, correlates. *Journal of Sex Research*, 50(1), 60–71.
- Wright, P. J., Sun, C., Steffen, N. J., & Tokunaga, R. S. (2015). Pornography, alcohol, and male sexual dominance. *Communication Monographs*, 82(2), 252–270.

9. Appendices

9.1. Uitnodiging

Hey! Je stuurde dat je interesse had om mee te werken aan mijn thesis, hierbij iets meer informatie over het verloop en de inhoud.

In mijn onderzoek wil ik zoveel mogelijk vrouwen aan het woord laten. Aangezien de drie hoofdzakelijke topics porno, porna en *slutshaming* zijn, kan je stellen dat het om taboes gaat. Om deze te doorbreken en mijn participanten aan te zetten om te debatteren, heb ik ervoor gekozen om te werken met focusgroep. Ik zal vier groepen jongvolwassen vrouwen bestaande uit ongeveer zes participanten interviewen in groep. Aangezien de huidige omstandigheden, zal dit gebeuren via de Zoom-applicatie. Een aantal dagen op voorhand stuur ik je wat video's door die bekeken dienen te worden en later worden deze besproken in groep. De andere deelnemers van de groep kennen je identiteit (aangezien het om een groepsgesprek gaat) maar iedereen dient een formulier in te vullen omtrent zwijgplicht en in mijn masterproef werk ik met schuilnamen. De naam van het onderzoek is (voorlopig) "Watching porn doesn't make me a sl*t". Het onderzoek gaat zoals ik al zei voornamelijk over *slutshaming*, de onderdrukking en het taboe rond vrouwelijke seksualiteit en hoe porna hierop mogelijks een antwoord kan bieden. Ik wil nagaan wat vrouwen verwachten te zien in pornografische content, wat ze vinden van het huidige aanbod en wat ze graag anders zouden zien,... Hopelijk kan ik rekenen op jouw medewerking! Ik kijk er alvast naar uit.

9.2. Informed Consent

Beste participant

Ik ben een studente film- en televisiestudies, een afstudeerrichting binnen de communicatiewetenschappen aan de UGent. Momenteel ben ik bezig met het voeren van een kwalitatief onderzoek bij jongvolwassen vrouwen tussen de 18 en 25 jaar oud. In mijn onderzoek behandel ik *slutshaming* en het taboe omtrent jongvolwassen vrouwen die naar pornografie kijken. Hierbij ligt mijn focus vooral op porna en hoe deze pornografische content eventueel antwoorden kan bieden op de seksuele verlangens van vrouwen. Om dit te onderzoeken zal ik werken met focusgroepen. Dit is een kwalitatieve onderzoeksmethode waarbij er groepsinterviews worden afgenomen. Ik zal werken met vier verschillende focusgroepen die telkens bestaan uit een 6-tal participanten. Elke groep krijgt dezelfde vragen en videofragmenten voorgesteld. Door te werken met focusgroepen probeer ik de taboeonderwerpen die ik behandel meer bespreekbaar te maken. Op deze manier kan ik ook nagaan hoe de participanten het ervaren om hun mening over pornografische content te delen in groep.

De focusgroepen zullen plaatsvinden via de Zoom-applicatie, dit wegens de huidige omstandigheden. Elk groepsinterview zal ongeveer 60 minuten duren en zal plaatsvinden in maart of april. Het Zoom-gesprek zal ook steeds worden opgenomen, dit voor analysedoeleinden. Deze opnames en de vergaarde data kunnen enkel beluisterd en bekeken worden door mezelf, mijn promotor en zijn assistenten. Zoals eerder vermeldt, wordt er gewerkt met focusgroepen. Dit betekent dat je zal converseren en je mening delen met 4 of 5 andere participanten. Hierbij wil ik ook vragen om alles wat besproken wordt in de focusgroepen voor jezelf te houden en niet te delen met derden. Discretie wordt enorm op prijs gesteld en is cruciaal voor het vlotte verloop van mijn onderzoek.

Aan de hand van deze *informed consent* wil ik je erop wijzen dat buiten de focusgroepen, je anonimiteit steeds wordt gewaarborgd. Ik zal in mijn onderzoek steeds werken met de door jou gekozen schuilnaam. Indien je wenst je deelname te stoppen aan dit onderzoek, is dit steeds mogelijk. Achteraf kan ik ook steeds de data die ik verzamelde op basis van je gegevens met je

delen.

Het interview kan slechts afgenomen worden indien je dit formulier ondertekent. Door dit formulier te ondertekenen ga je er met akkoord dat...

1. Je vrijwillig meewerkt aan dit onderzoek. Voldoende vragen kon stellen en informatie kreeg over het doel van deze masterproef.
2. Je toestemming geeft om je gegevens te verzamelen en gebruiken in het belang van mijn masterproef.
3. Je bereid bent je opinie en antwoorden te delen met de 4/5 andere participanten die zullen meewerken aan de focusgroep.
4. Je op de hoogte bent dat mijn promotor en zijn assistenten ook inzage hebben in je gegevens.

Datum:

Naam participant:

Handtekening participant:

Handtekening onderzoeker:

Hierbij verklaar ik, Louisa Azdad, de onderzoeker dat ik ten alle tijde mij zal houden aan bovengenoemde afspraken.

Indien er achteraf nog vragen zijn omtrent mijn onderzoek kan je mij steeds contacteren. louisa.azdad@ugent.be / +32470841666. Alvast bedankt voor je deelname aan mijn onderzoek.

Met vriendelijke groeten

Louisa Azdad

9.3. Drop-off

- Wat is jouw leeftijd?

- Welke schuilnaam verkies je?

- Wat is je opleidingsniveau?

- Wat is je nationaliteit?

- Heb je een relatie?

- Ben je momenteel seksueel actief?
JA - NEE
- Kan je makkelijk praten met jouw sekspartner(s) over jouw seksuele verlangens?
JA - NEE
- Hoe voel je je bij het praten over je seksuele verlangens met naasten?

- Hoe voel je je bij het praten over je seksuele verlangens bij onbekenden?

- Heb je het gevoel dat je compleet eerlijk kon zijn gedurende de focusgroep? JA - NEE

- Hoe vaak kijk je naar porno/ porna?

- Vanaf welke leeftijd doe je dit?
- Welke onderwerpen vond je moeilijk om openbaar te bespreken?

9.4. Videofragmenten

Khalifa, M. (2017). Mia Khalifa's Epic Big Black Cock Threesome (mk13769). [Video file]. Retrieved from https://nl.pornhub.com/view_video.php?viewkey=ph58ac721b45b0d

Step Siblings Caught (2020). Step Sisters GF "he Kinda has a Nice Dick. maybe we should Invite him to Join" S14:E10. [Video file]. Retrieved from https://nl.pornhub.com/view_video.php?viewkey=ph5f9073c395571

My family pies (2020). Stepbro "I know she's my step sister, but she is also super hot" S15:E6. [Video file]. Retrieved from https://nl.pornhub.com/view_video.php?viewkey=ph5f7f4c93a444f

Hanna (2021). Porna: BDSM in de slaapkamer. [Video file]. Retrieved from <https://lottelust.nl/porna/porna-bdsm-in-de-slaapkamer/>

Hanna (2021). Porna: roodharige wordt verwend. [Video file]. Retrieved from <https://lottelust.nl/porna/porna-roodharige-wordt-verwend/>

Hanna (2021). Porna: lesbisch stel heft sex bij zwembad. [Video file]. Retrieved from <https://lottelust.nl/porna/porna-lesbisch-stel-heeft-sex-bij-zwembad/>

Hanna (2021). Porna: trio op prachtige plek in de natuur. [Video file]. Retrieved from <https://lottelust.nl/porna/porna-trio-op-prachtige-plek-in-de-natuur/>

Sex Art (2020). Hot brunette does a sexy striptease before riding her man's cock. [Video file]. Retrieved from https://nl.pornhub.com/view_video.php?viewkey=ph5fcfb803edf1c

9.5. Vragenlijst focusgroep

9.5.1. Porno vs. porna

- Hebben jullie de fragmenten kunnen bekijken die ik jullie doorstuurde?
- Was je al eerder bekend met de term 'porna'?
 - Indien ja, hoe leerde je porna kennen?
- Wat houdt porna in volgens jou?
- Kon je porno en porna makkelijk onderscheiden? Waarom wel niet?
- Hebt/ had je ooit nood aan andere content dan deze op klassieke porno sites (Pornhub, XXXHamster, ...)?
- Ben je tevreden van het huidige porna-aanbod?
 - Wat zou je veranderen in het aanbod?
 - Stroken jouw seksuele verlangens met de content die je terugvindt op pornasites?
- Merk je bepaalde stereotypen op in porna, welke?
- Merk je bepaalde stereotypen op in porno, welke?
- Heb je zelf een bepaalde voorkeur op vlak van pornografische content?
 - Is er een reden dat je dit soort content verkiest?
- Is er pornografische content die je beschouwt als vrouwonvriendelijk? Welke?
- Wat vind je hier precies vrouwonvriendelijk aan?
- Zie je deze content ook verschijnen op porna websites?
- Heb je het gevoel dat porna een antwoord biedt op het taboe rond de vrouwelijke openlijke seksuele beleving?
 - Op welke manier?
 - Vind je dat er sprake is van slutshaming op klassieke pornografisch websites?
 - Heb je het gevoel dat er sprake is van sluthaming op pornasites?

9.5.2. Slutshaming

- Ben je bekend met de term slutshaming?
 - Welke definitie zou je toekennen aan de term slutshaming?
 - Ben je ooit al slachtoffer geweest van slutshaming?
 - Wat ligt volgens jou aan de oorzaak van slutshaming?
 - Heb je het gevoel dat mannen ook geslutshamed worden?
- Heb je het gevoel dat er aan slutshaming wordt gedaan op klassieke porno websites?
 - Hoe wordt hier volgens jou aan slutshaming gedaan?
 - Heb je het gevoel dat dit minder gebeurt op porno sites?
 - Waarom?
- Vind je het moeilijk om openlijk te praten over jouw consumptie van pornografie?
 - Waarom?
 - Ben je soms bang om geslutshamed te worden?
- Hoe kan je pornografie linken aan slutshaming?
- Heb je het met vriendinnen soms over pornografie?
 - Vind je dit ongemakkelijk? Waarom wel/ niet?
- Gingen de conversaties thuis soms over pornografie?
- Heb je het gevoel dat het meer geaccepteerd wordt dat men naar pornografie kijkt als man?
 - Waarom denk je dat?
 - Gaf er ooit iemand commentaar op het feit dat je naar pornografie kijkt?